

ÚJKELET

..... Izraeli magyar nyelvű független havilap

külföldi
& itthoni
HÍREK

Programajánló

**Kultúra
& Szabadidő**

26/05/2016 אוקט סופ"ש

HAVA NAGILA – URU ÁCHIM B'LEV SZÁMEÁCH!
Ébredjete derűs szívvel! – Örömnnepek Izraelben, boldogság a szívekben

Ünnepeljük
az életet!

GRAFIKA: SALAMON SÁRA

Sávuotkor, és minden áldott nap! Az Új Kelet szerzői gárdája ebben a hónapban a könnyedség, a vidámság, és az életöröm eszméjét hirdeti. Érdekes, ám talán sokak számára nem megdöbbentő adat: az izraeliek a

világ 11-ik legboldogabb népe, míg a magyarok a 104. helyen kullognak. Egy országban, amely az év 365 napján küzd a túlélésért, mégis miből születik annyi vidámság? Hitből? Tradíciókból? Hedonizmusból? Régi

és új szerzőink vallásos, szekuláris, urbánus és rurális oldalról mutatják be a nyárköszöntő ünnepek hagyományait, közben pedig igyekezünk megfejteni: mit is jelent valójában boldogan élni?

Mosolyog, szóval tuti nem magyar!

Izraelre az elmúlt évtizedekben a rakéták nem „hullottak”, azokat gazemberek tudatosan lötték át. Nem „konfliktus alakult ki” az utcán, és annak nem „résztvevői voltak”, hanem gyilkos szándékú gazemberek támadtak a megállóban várakozó békés polgárokra. A busz sem „felrobban”, ez nem egy természeti jelenség – a bombát gazemberek építik, szállítják és aktiválják. Bár Magyarországon nem robbantanak buszokat, nem lőnek ki az országra rakétákat, nem flangálnak fanatikusok a ruhájuk alá rejtett késsel, mégis boldogtalanok az emberek. Ezért teljesen jogosan tehetné fel a kérdést bármelyik, Izraelben élő olvasó, hogy mégis, mit nyavalyognak a magyarok...

Ceglédi Zoltán írása a 7. oldalon.

Boldog szomorúság?

Hamarosan pedig Sávuot lesz, és megkapjuk a Tórát. A béke ünnepe, a természeté, az elfogadásé, a szereteté, a megváltásé. Végre egy ünnep, amikor senki nem akarta népünket kiirtani, mi sem győztünk le senkit, nem mérsároltak le elsőszülötteket, nem fulladt senki tengerbe, az ünnep folyamán pedig nem kell vezekelnünk, bőjtölnünk, gyászolnunk, viszont egy csomó mindent szabad, például nyiratkozni, fürödni, de főleg rengeteg tejes ételt enni, és így még az állatok is élve maradhatnak.

Frankpeti cikke a 8. oldalon

FOTÓ: WIKIPÉDIA

A TARTALOMBÓL:

Ausztria a színfalak mögött

Avi Ben Giora a választásokról (6. o.)

Könnyekből fakadó mosoly

Schnapp Lea léleksimogatója (10. oldal)

Hummusztúra Észak-Izraelben

Názárettől Cfátig (12-13. oldalon)

Itt a Tel-Aviv Pride

Büszkeség és balítélet (14.-15. oldal)

Rendhagyó kibuc Neot Szmadarban

Korányi Eszter beszámolója (16. oldal)

A szépségipar nagyasszonyai

Halmos Sándor sorozata (18. oldal)

Amiről kevesen tudnak...

Új rovat Róna Évával (23. oldal)

Izraeli találmány

KATONAI TECHNOLOGIA A BŐRRÁK FELISMERÉSÉRE

Minden gyermek rendszeresen át-ésik látás- és hallásvizsgálaton. Dr. Mose Fried plasztikai sebész szerint ugyanígy kellene eljárni a bőrvizsgálat tekintetében is, legalább a tinédzserkortól kezdve. Ezért is segíti szakmai tanácsaival az ingyenesen letölthető DermaCompare telefonos alkalmazást kifejlesztő izraeli Emerald Medical Applications céget. Az applikáció a bőrön megjelenő anyajegyeket és foltokat hasonlítja össze időről időre, és jelez, ha rákos elváltozásra utaló jeleket észlel.

„A bőrgyógyászok feladata, hogy a bőrön lévő elváltozásokat a páciensek egész életén át figyeljék. Ezért is van szükség erre az összehasonlító programra, mellyel képesek lehetünk a sikeres megelőzésre” – mondta Dr. Fried.

A 2013-ban, Petach Tikván alapított cég már forgalmazási szerződést kötött Izraelben, Nagy-Britanniában, Németországban, Olaszországban, Svédországban, Új-Zélandon, Braziliában és Ausztráliában, ahol minden hetedik embert érint a bőrök.

„Nincs még egy ehhez hasonló applikáció. Az Izraeli Légierő szabadalmát használjuk, melyet az ellenség mozgásának megfigyelésére fejlesztettek ki” – mondta Lior Wayne, az Emerald Medical Applications igazgatója.

Az iOS és Android készülékeken is futtatható applikáció használata egyszerű. A használati utasítást követve valaki végigfényképezi a telefonnal társa bőrfelületét. Ezt követően a DermaCompare kielemez a fotókat. A gyanús anyajegyeknél, vagy elváltozásoknál a program figyelmeztető üzenetet küld, és megadja a legközelebbi bőrgyógyász elérhetőségét is.

„Az alkalmazás különbséget tud tenni a jóindulatú és rosszindulatú anyajegyek között, és jelzi azokat az elváltozásokat, melyek betegségre utalhatnak. A cél az, hogy a bőrrákot a lehető legkorábban diagnosztizáljuk. Ez jelentősen növeli a sikeres kezelés esélyét, és sok pénzt és időt takarít meg.” – magyarázta Dr. Fried.

Forrás: thetower, zsidocom

Gyűjtő vásárol

régi IWC Schaffhausen, Patek Philippe karórákat

+972 (54) 584 2310

Michelin éttermi kalauz Izraelről

A WORLD JEWISH CONGRESS AJÁNLÁSÁVAL

Ronald Lauder, a WJC elnöke levelében „aggodalomra okot adó mulasztásnak” nevezte az izraeli vendéglőkkel foglalkozó éttermi kalauz hiányát. „Izrael a kultúrák és hagyományok nagyra becsült olvasztótégelye, amely egyben különleges és rendkívüli kulináris színhely is. Ezek után az önök vállalata miért tagadja meg egy izraeli éttermi útmutató megjelenését?” – kérdezte a zsidó világszervezet amerikai milliárdos vezetője.

„Noha bizonyos vagyok benne, hogy nem áll szándékomban, többet azt feltételez, hogy nem szakmai okok miatt határoztak Izrael mellőzéséről” – fogalmaz Ronald Lauder esetleges politikai szándékot sejtve.

Izrael és főként Tel-Aviv rendkívül élénk kulináris élettel rendelkezik,

amely magába olvasztotta a világ különböző részeiről érkezett zsidó bevándorlók hagyományait, és ötvözte azt a közel-keleti és mediterrán ízvilággal.

Az utóbbi években nemzetközi elismerést szerzett magának ez a sajátos konyha, Izraelt a *Saveur Magazin* 2014-ben kiváló célozsgádként jelölte meg az ételek szerelmesei számára.

Egy Amszterdamban élő izraeli séf, Mosik Roth ottani munkájával már kiérdemelte a neves Michelin-csillagot, Jotam Ottolenghi Angliában, Michael Solomonov pedig Amerikában ért el nemzetközi kulináris sikereket.

Samuelle Dorol, a Michelin útikönyv párizsi szövívője üzleti okokkal magyarázta, hogy cége mindeddig nem készített útmutatót Izraelről, és nem is tervezte efféle a jövőben.

„Eddig nem állt módunkban létrehozni, de ez nem jelenti azt, hogy soha nem is lesz ilyen. Az egyes helyszíneket általában a gasztronómiai érdeklődés és értékesítési lehetőségek alapján választjuk ki, szükségeseink a potenciális olvasók” – nyilatkozta Dorol.

Shiri Zusza – MTI

Megkezdődött a per

SEBESÜLT PALESZTIN MERÉNYLŐT LŐTT AGYON AZ ŐRMESTER

Méltatlan viselkedéssel és emberöléssel vádolják Elor Azarija őrmestert, aki Hebronban március 24-én közelről egy lövéssel fejbe lőtte a földön fekvő, sebesült palesztin merénylőt, Abdel Fatah as-Sarifot.

Néhány perccel korábban Sarif egy társával együtt késsel izraeli katonákra támadt, akik ezután rájuk lőttek és társát megölték, őt pedig megsebesítették. Azarija védekezése szerint azért lőtte le a földön fekvő palesztint, mert attól tartott, hogy a sebesült merénylő testére robbanómellény van erősítve, vagy késével újabb támadásra készül. Az ügyészség szerint a merénylő már nem jelentett veszélyt a katonára, sem környezetére, amikor az őrmester közelről fejbe lőtte. Az izraeli hatóságok azután tartóztatták le a katonát, hogy nyilvánosságra került az esetről készült videofelvétel, amelyet azonban a két fél másként értelmez.

A tárgyaláson a bíróság a vád és a védelem egyezségét, közvetítő megbeszéléseket szorgalmazott, de ezt az ügyészség elutasította. A védelem ügyvédje szerint hasonló esetekben a hadsereg szokott eljárni és fegyelmi vétségként kezeli az ügyet, a katonai ügyészek szerint viszont ebben az esetben a videofelvételek egyértelmű bizonyítékot szolgáltatnak arra, hogy a vádlott katonai okokkal nem indokolhatóan lőtt.

Shiri Zusza – MTI

Az Izrael-ellenes bojkott ára

MEGELŐZHETŐ LETT VOLNA A TERROR PÁRIZSBAN

Állítólag egy izraeli cég forradalmi biztonsági találmánya megakadályozhatta volna a tavaly novemberi párizsi mézárást, azonban a francia hatóságok elálltak a technológia alkalmazásától, miután Izrael bojkottját szorgalmazó szervezetek nyomást gyakoroltak rájuk. A Fox News amerikai televíziós csatorna egy izraeli biztonsági szakértő elmondta, hogy a *Charlie Hebdo* és az *Hyper Cacher* elleni támadás után egy izraeli biztonságtechnikai cég felajánlotta a párizsi hatóságoknak újonnan kifejlesztett terroristamegfigyelő szoftverjét, melynek segítségével leleplezhetők volnák az Iszlám Állam terroristáinak működését a városban.

A franciák eleinte lelkesen fogadták az ajánlatot, később azonban nem kívánták élni a lehetőséggel. „A francia

hatóságoknak tetszett a technológia, de később jelezték, hogy felsőbb utasításra nem vásárolhatnak izraeli cégektől, és ezért nem vették meg a szoftvert.” – mondta el a szakértő.

A szoftver képes arra, hogy a töredet, sok forrásból származó információdarabkákból könnyen értelmezhető képet nyújtson a titkosszolgálatok embereinek, akik így a merénylőre készülő terroristák nyomára bukkinhatnak. A technológiát már használták az Egyesült Államokban és más, Izraellel szövetséges országokban. A szakértő szerint a szoftver használatával megelőzhető lett volna mind a párizsi, mind a brüsszeli támadás, melyeket ugyanaz az európai terrorista-hálózat készített elő.

zsidocom (forrás: Arutz7)

Lopott műkincsek Izraelben

VISSZAKERÜLTEK EGYIPTOMBA

Dori Gold, az izraeli külügyminisztérium igazgatója ünnepélyesen átadott a minisztérium jeruzsálemi épületében *Hazam Hajrat* egyiptomi nagykövetségnek két különleges, több ezer éves szarkofágfedeleket, amelyet tolvajok egy Óböl-állam érintésével Egyiptomból Izraelbe csempészték, és mintegy négy éve Kelet-Jeruzsálemben egy régiségbolt ellenőrzésekor foglaltak le.

Az egyiptomi nagykövet megköszönte a műkincsek visszaszolgáltatását és reményét fejezte ki, hogy további régészeti értékek is visszajuthatnak ily módon hazájába.

Az egykor múmiákat rejtő szarkofágok fedelének visszaadása olyan baráti gesztus, amely a *Ynet*, a *Jediot Achronon* című izraeli újság honlapja szerint a két ország között egyre javuló diplomáciai kapcsolatokat jelképezi.

Shiri Zusza – MTI

Lemondott a védelmi miniszter

MOSE JÁALON KONFLIKTUSA A KORMÁNYFŐVEL

Sajtótájékoztatóján Jáalon kijelentette, hogy kemény nézeteltérései voltak Benjámin Netanjahu miniszterelnökkel alapvető értékek kérdésében. Szerinte veszélyes szélsőségesek lettek úrrá Izraelen és a Likud párton, „a vezető politikusok megosztják a társadalmat, ahelyett, hogy egységbe tömörítenék”.

„A vezetőnek értékek alapján, a lelkiismerete szerint kell irányítania, olykor széll szemben utat kell mutatnia, és nem választási okokból és közvélemény-kutatási adatok szerint” – mondta Jáalon.

A katonai rádió szakértői a sajtótájékoztató elhangzása után kiemelték, hogy még sosem támadta Likud párti politikus ennyire élesen Benjámin Netanjahu kormányfőt, és a leköszönt védelmi miniszter gyakorlatilag egy új, liberális jobboldali párt programadó beszédét mondta el.

Jáalon bejelentette: közölte Benjámin Netanjahuval, hogy annak „hozzáállása” miatt, és mert elvesztette bizalmát a kormányfőben, egy időre visszavonul a politika világából.

Az utóbbi időben szinte bizonyossá vált, hogy Avigdor Liberman Jiszráel Bétenu (Izrael a Hazánk) nevű jobboldali nacionalista pártja csatlakozik a jobboldali-vallásos kormánykoalíció-

hoz, és Liberman kapja meg a védelmi minisztérium vezetését.

Jáalon azért került összetűzésbe a kormányfővel, mert kiállt a hadsereg vezetésével szemben, amikor katonai bíróság elé vitték a már ártalmatlanná tett kérés palesztin merénylőt agyonlövő őrmester ügyét, és a védelmi miniszter nem vonta meg támogatását a vezérkari főnök helyettesétől sem, akinek holokauszt napi beszéde okozott országos botrányt.

A Palesztin Hatóság Jáalon menesztésének és a szélsőségesen nacionalista kijelentéseiről ismert Avigdor Liberman – egyelőre hivatalosan be nem jelentett, és még nem végleges – kinevezésének hírére közölte, hogy „ez is annak további bizonyítéka, hogy Izrael nem valódi partner a béke ügyében.”

Shiri Zusza – MTI

Iráni művészi plakátok

SZOKATLAN KIÁLLÍTÁS JERUZSÁLEMBEN

A *Jel Iránból* című tárlat huszonhét kortárs iráni művész hatvan, Csehországból érkezett, 1973 és 2013 között készített plakátját mutatja be, amelyek az 1964 óta megrendezett brnói grafikai biennále és az 1991 óta három évente megtartott Tmava plakátkiállítás anyagából származnak.

A kiállítás létrehozói a múzeum honlapja szerint a művek bemutatásával fel kívánják hívni a figyelmet az Iránban meghonosodott nyugatias vizuális kultúra magas színvonalára, a cenzúra és a politikai elnyomás által bevezetett megszorítások és tiltások ellenére Teheránban jelen lévő kreativitásra és meglepő újszerűsége, valamint a hagyományos kalligráfia művészi ötvözésére a kortárs tipográfiával.

A tárlat nem tiltok célja ellenpontot nyújtani az Iránban már többször

létrehozott holokauszt-tagadó karikatúra kiállítás szemben, felmutatni az országban más, a nyugati kultúra élővilágában járó, noha az utóbbi évtizedekben kevésbé látható arcát.

A bemutatkozást közös munkával hozta létre Joszi Lemel izraeli grafikus és Marta Sylvestrová, a Brnóban működő Moráviai Galéria kurátora. Ötle-tüket örömmel fogadta a Jeruzsálem nyugati részén felépített, az iszlám kultúra értékeit bemutató múzeumot igazgató Nadim Seban.

A tárlat egyik érdekessége, hogy több azon szereplő művész nem is tudja, hogy plakátját kiállították Jeruzsálemben, mert a szervezők attól tartanak, hogy esetleg atrocitások érnék őket, ha kiderülne, hogy Izraelben kiállították művüket.

Shiri Zusza – MTI

Örömódák

12 INSPIRÁLÓ GONDOLAT AZ ÉLET ÜNNEPLÉSÉRŐL

„Az ünnepnap azért kápráztat el, mert szürke napokból ragyog elő, ritkán, ahogy a nyakláncban tüzel itt-ott egy-egy igazi drágakő” – írta William Shakespeare, és igaza volt: az ünnepek fénye a hétköznapokat is beragyogja. **Am az igazi öröm az, ha minden napot ünnepként élhetünk meg – az Új Kelet májusi lapszámának vezérfonala az életöröm, az élet ünneplése. Tizenkét inspiráló gondolatot osztunk meg neves művészekről, véleményformálóktól.**

1 „Valójában az örömet nem megosztom”, hanem bevonom a másikat is, mert egyedül egy magányos szikra is hamar kialszik, ha nem tudja a környezetét lángba borítani.”

Müller Péter

2 „Az öröm a jó dolgok ismérve. Ha növekszel az örömben, akkor fejlődés, és úton vagy hazafelé. A közömbösség nem ad lehetőséget az öröm növekedésére. Sőt, ha bármi örömid is volt, a közömbösségben el fog tűnni.”

Osho

3 „Búra s öröme születünk; Aki ezt megérti jól, bárhová megy, nem botol.”

William Blake

4 „Ha tudni akard, hogy mit jelent boldognak lenni, nézz egy virágra, madárra, vagy egy gyermekre; ők Isten országának a tökéletes képei. Mert pillanatról pillanatra élnek az örökkévaló jelenben, múlt és jövő nélkül. Így aztán mentesek attól a büntudattól és aggodalmaskodástól, amely annyira gyötri az embereket. Tele vannak tiszta életörömmel: nem annyira az embereknek és dolgoknak, hanem sokkal inkább az életnek magának örülnek.”

Anthony de Mello

7 „Az emberiség egyik fele nem érti meg, amiben a másik fele örömet leli.”

Jane Austen

8 „Mindent tudok, és mindent megkaptam már. De az igazi boldogság: adni.”

Alain Delon

9 „Csodálkozz rá e szépséges világra, élvezd a jelent, értékeld a márt! Szemed, füled, s szíved nyisd végre tágra, érezd az élet lüktető dallamát!”

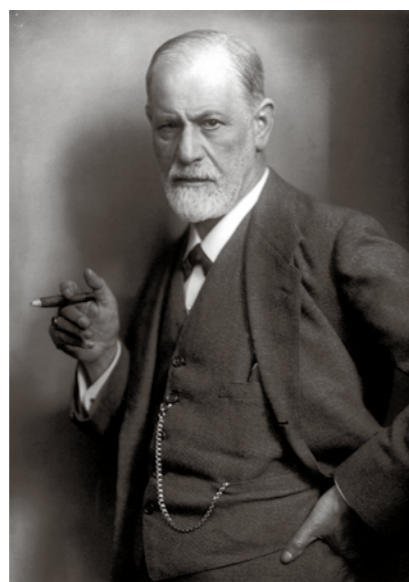
Aranyosi Ervin

5 „Az öröm annyi csak, mint a nyerítés. Vagyis mihelyt letelt a nap, akkor már majdnem mindegy, hogy jól telt-e vagy rosszul. Éjszakáid örömeire pedig, mikor eltelten heverészel, csak úgy gondolsz vissza, mint egy jó ebédre.”

Füst Milán

6 „Az élet örömeit csak a gyerekek élvezik s azok, akik nem jutnak hozzá. Szegény felnőttek. Mindig jobban unják az életet és örömeit. Örülni a szegényeknek tudnak. Szegény gazdagok, azoknak igazán nincs semmi örömük az életben. Torkig vannak az élvezetekkel. Mindig teli van a gyomruk, a legjobb dolgokkal. Szapulják a legjobb falatokat. Állandóan kifogásokat keresnek és mindent unnak, mert minden a rendelkezésükre áll.”

Nádas Sándor

12 „A felnőtt ember felhagy a játsszával, látszólag lemond arról az örömtöbbletről, ami a játékából származik. De aki ismeri az ember lelki életét, az tudja, hogy talán semmi sem fogható ahhoz a nehézséghez, amit az örömről való lemondás jelent.”

Sigmund Freud

10

„Élvezd az életet! Mindig olyan emberekkel vedd körül magad, akiket kedvelsz. Emberekkel, akikkel jó beszélgetni. Arany jó dolog van, amiről érdemes elmélkedni.”

Sophia Loren

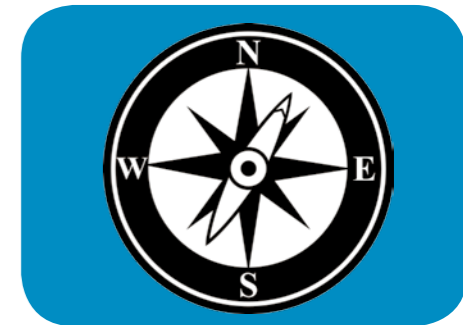
11 „Elég intelligens vagyok ahhoz, hogy boldogan és könnyűletemesen éljek. Ha túl okos lennék, észrevenném a világ minden baját.”

Adam Levine

Öröm az örömben

– AVAGY KI HOGYAN SZERETI ELRONTANI A SAJÁT KEDVÉT?

Az egyik kedvenc cádik-történetem a Kabbala Központban halottam, éppen egy évvel ezelőtt Lág Baómerkor. Ünnepekkor hajlamosak vagyunk kényszeresen hajkurászni a „kötelező” boldogságot, míg hétköznapokon mintha tudat alatt az élet nehézségeit szolgálnák. Ideje egyensúlyt teremteni – az életöröm nem ünnepi kiváltság.

A legenda szerint a nagy 18. századi kabbalista, a Bál Sém Tov még csak kisfiú volt, amikor édesapja meghalt, ő pedig egy vallásos iskolába került. Soha nem szerette az iskolát: osztálytársai nem bántak vele szépen, és az igazgatóval sem jött ki jól. Legkedvesebb helye az erdő volt, ahol egyedül lehetett, ahol elmerülhetett a madarak és a fák szépségében. Szerette a természet pompájában élvezni a Teremtővel való együttléteket. Egy nap, amikor az erdőben volt, találkozott egy idős férfival, aki azt mondta neki: „Megáldalak téged a jó szem áldásával.” Ekkor a Bál Sém Tov még nagyon fiatal volt, és bizony zavarba jött ennek a fura áldásnak a hallatán. Nem tudta, mindez mit is jelent, így megvonta a vállát, majd ment a maga útján.

De amikor visszatért a városkába, ahol élt, és ránézett a körötte lévő emberekre, valahogy minden más-milyennek tűnt, mint előtte. Látta, hogy milyen sok a zavar, a szomorúság, a fájdalom, és azonnal meg is értette, miért létezik az. Látta azokat az embereket, akik elkülönültek isteni lényegüktől. Sok-sok vizslát és fájdalmat látott, s képes volt ezek mögé is nézni. Látta, miért van negativitás; látta, hogy az emberek problémákkal küzdenek, s hogy ennek során olyan viselkedésmintákat követnek, melyekkel csalódást okoznak a környezetükben lévőeknek. Lassan a Bál Sém Tov felismerte – amit sajnos legtöbbször nem –, hogy amikor adott egy teljes mértékben negatív helyzetet, annak a negativitásnak oka is van, és ez az ok pontosan az, amellyel kapcsolatban empátiánkra van szükség.

A legfontosabb erőfeszítés, amelyet megtehetünk az, hogy a Bál Sém Tovhoz hasonlóan „jó szemmel” lássunk. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy arra összpontosítsunk, ami jó az emberekben, ahelyett, ami rossz. A jót meglátni a másik emberben: döntés. Ha nem hozzuk meg ezt a döntést, akkor a káosz világában maradunk – annak a káosznak a világában, amelyet nem az Isteni, hanem saját önzésünk

és embertelenségünk okoz. Tőlünk függ, hogy a szeretet és a harmónia hívívó legyünk a gyűlölet helyett. Nem találkoztam olyan emberrel, aki állította volna, hogy ő márpedig boldogtalan akar lenni. Olyannal viszont rengeteggel, akinek legfőbb vágya a boldogság volt, és persze olyanokkal is, akik a gyermekeik, rokonok boldogságát nevezték meg életük értelmeként – általában ők azok, akik épp környezetükkel szembeni elvárásaik miatt boldogtalanok.

FOTO: SALAMON SÁRA

„Az életöröm nem ünnepi kiváltság”

Milliónyian vannak olyanok is persze, akiket legkevésbé sem érdekel mások boldogsága, és bármire képesek azért, hogy a saját önző vágyaikat érvényesítsék. Akármelyik kategóriába tartozunk is (véltően egyébként egy kicsit mindegyikbe), egy bizonyos: semmiféle boldogság nem származik mások hibáztatásából, önmagunk rombolásából, szűklátókörű ítélkezésből, hencegésből és kivagyiságból. Boldogság leginkább abból származik, amikor egy óriás szenvedéshullám végén, összetörve, az elveinket újraértelmezve megadjuk magunkat a változásnak, és tisztán látjuk, hogy senkinek sem vagyunk sem jobbakk, sem rosszabbakk. Drámai élethelyzetek után visszazuhanunk ebbe a „lélek-szűzi” állapotba olyan, mint újjászületni – aztán persze kezdjük elől az egészet.

Az ember imádja hasztalanul tölteni az idejét, és ennél is jobban szereti, ha közben azt hishi, hogy valójában rendkívül izgalmas dolgot csinál. Ezért aztán sokan kocsmáználni járnak, mert berügni ugyebár mindig jó, mások ádáz

shoppingtúrát tartanak egy kriptahangulatú bevásárlóközpontban, miközben százazres adósságokban úsznak, míg megint mások szexuális kalandokba bonyolódnak, melyeknek során kívánatos nősténynek/kannak érezhetik magukat. Ez utóbbival már egy másik embert is bevonunk a saját mókuskerekükbe – a világban pedig egész tömegek várnak rá, hogy egy másik szenvedővel tegyék meg drámaibb a saját életüket. Aztán elfogy a türelem valamelyik oldalon: kapcsolatokba bonyolódnak, majd kiábrándulni belőlük szintén toplistas a „hogyan tegyem érdekesebbé az életemet?” projekt legkedveltebb időtöltései között.

Belátjuk vagy sem, eszeveszett módon törekszünk rá, hogy az életünk filmje egyedi és izgalmas legyen. És mivel minden jó film alapja a konfliktus, kreatívan és választékosan szemégetünk az élet kínálta nehézségek közül: beállunk szeretőnek, tudván, hogy ebből csak fájdalom születhet, besorolunk áldozatnak egy munkahelyre, amihez semmi közünk, majd a főnököt és a kollégákat hibáztatjuk a nyomorunkért, vagy egyszerűen csak kinyitjuk az ajtót a depresszió előtt és hagyjuk, hogy átjárja az agyunkat, lelkünket, életünket. Közben pedig elhisszük, hogy a férjünk, feleségünk,

gyerekeink, kutyáink, lakásunk vagy szomszédaink hibája, hogy nem lábalunk ki a depresszióból. Szeretjük, hogy elmesélhetjük a barátainknak aktuális szenvedéseinket, de ahogy egyre csak halad előre az idő, és egyre több emberrel találkozunk, egyre több élethelyzetet ismerünk meg, és egyre több hatás ér minket filmekben, könyvekben, reklámokon, realityken keresztül, kikristályosodik: az életünk éppen ugyanolyan, mint bárki másé. Sem jobb, sem rosszabb. Ez a felismerés pedig sokakat arra sarkall, hogy még keményebb hullámvastat csináljanak a saját életükből – drogok, hisztéria, bosszú, öngyilkosság, alkoholizmus, zabálás, örök haragtartás. Az élet-film pedig máris tele van izgalmasabbnál izgalmasabb karakterekkel – szép munka, Oscar-díjat neki!

Rádadásul az olyan válaszokat meg, mint „próbálj meg másokért tenni valamit”, „ne legyél annyira elfoglalva saját magaddal”, és „merj már egy igazán nagyot változtatni az életeden”, vagy „ne akard annyira, hogy igazad

legyen”, kategorikusan elutasítjuk. Sokkal könnyebb fodrászhoz menni, mint azt mondani: „Nem tők mindegy, hogy nem tökéletes a hajam? Nem ezen fog múlni a boldogságom.” És persze egyszerűbb Coelho-i közhelyként felcímkézni minden lelki defektusunkat piedesztálra állító gondolatot. Mert a valódi boldogság és kiteljesedés valójában sokkal kevésbé köt le minket, mint a hétköznapi szenvedéseink. Inkább hozunk sorozatosan és tudatosan rossz döntéseket, mint hogy meg kelljen állnunk egy percre és kimondani: „Tulajdonképpen én imádom nem örömet lenni az életemben.”

Bár őszintén hiszek az aktuális ünnepek – az ómerszámlálás, a Lág Baómer, és a Sávuot – energiában, abban is hiszek, hogy végeredményben az Istennel való találkozás nem más, mint a kemény munka nap mint nap, hogy emlékeztessük magunkat: „Nem megyek bele ebbe a szenvedésbe. Nem érdekel ez a szerep. Nem vesz új fordulatot a film, nincs szükségem újabb drámára.” Ahogy összeugráljuk a szűz havat a kertben, ahogy ruhástul beledőlünk a frissen vetett ágyba, ahogy szétnyomkodjuk a patanánsainkat, ahogy izgatottá válunk, ha a hírekben földrendegésekről és forgószelekről hallunk, épp úgy vagyunk függői a magunk kreálta szenvedésekkel teli életünknek. Amíg szenvedünk, érezzük, hogy élünk.

Túl gyakran felejtjük el, hogy a boldogság nem kézzel fogható dolog, ezért sosem fogjuk megtalálni a fizikai világban. A kabbala azt tanítja: a születésem pillanatától megdatott nekem a boldogság. Ha át akarom élni, értékelem azt, ami vagyok, és azt, amim van.

Ebben a hónapban az Új Kelet szerzőivel megpróbálunk életörömöt csempészni a szívekbe és elmékbe. Ez persze nem azt jelenti, hogy csakis mosolygós, vidám, könnyed témákról írunk. Inkább azt, hogy megpróbáljuk bebizonyítani: mindig van mit ünnepelni. Köszönjük, hogy ebben a hónapban is velünk tartanak hűséges és új olvasóink, és remek szerzői, szerkesztői gárdánk.

A szenvedés ára a boldogtalanság – a pozitív gondolkodás ajándéka az öröm. Ilyen egyszerű. ■

Steiner Kristóf főszerkesztő
steiner.kristof@gmail.com
www.whitecityboy.com
facebook.com/SteinerKristofOldala

Mi megy a színtfalak mögött?

AZ AUSZTRIAI VÁLASZTÁSOK MARGÓJÁRA

•••• Avi Ben Giora ••••

Sok ember szeretné tudni, mi folyik a színtfalak mögött. Ha egy színtfal előadás „műhelytájkairól” van szó, a kíváncsiságát többé-kevésbé kielégítheti az érdeklődő, ám a politikai színtfalak mögé alig valaki kaphat betekintést – még egy képzett újságíró előtt is rejtve marad az események nagya.

Sorolhatnám az elmúlt időszak politikai sakkjátszásait, de nem akarom ezzel untatni az olvasót. Csak egyet emelnék ki a sok közül, mivel nagyon sok politikust és üzletembert érintett az úgy: az elhíresült Panama-iratozat, amelyek igyekeznek felfedni a világ nagy adócsalóit. Ám hiába tudunk meg egyre többet erről, radikális változásra nemigen lehet számítani.

Azt még senki sem tudja biztosan, hogy Izraelben hányan érintettek ebben a „panamában”. Találkozhattunk előzetes hírekkel, de ezek egyelőre pusztán gyanúsítgatások.

De nem is ez volna a mondanandó, pusztán azt szeretném érzékeltetni, hogy a világ politikusai mennyire gerinctelenek. Hol vannak már azok az idők, amikor egy politikus kénytelen volt lemondani, ha valamilyen ballépést követett el! Manapság ezt még a nép, vagy saját pártja követelésére sem teszi meg egy képviselő vagy egy miniszter.

Térjünk azonban rá cikkünk tárgyára: április közepén Izraelbe látogatott egy politikus, akinek jelene és múltja nem egészen „felhőtlen”. Na nem a panamázás terén, hanem egészen másképpen. *Heinz-Christian Strache*, vagy ahogy Ausztriában jegyzik, HC Strache, az Osztrák Szabadságpárt (*Freiheitliche Partei Österreich*) vezetője különös lépésre szánta rá magát. Köztudott, hogy az FPÖ valaha *Jörg Haider* pártja volt, Jörg Haider maga pedig az osztrák politikai élet egyik fenegyereke. A semmiből nőtte ki magát pártvezérré, és ha nem szenved halálos autóbalesetet, ma ki tudja milyen vezető pozícióban ülne.

Híressé többek között az tette, hogy kifejezetten arab-barát politikát folytatott. Olyan vezetőkké állt közeli kapcsolatban, mint *Kadhafi* és annak fia, vagy *Szaddám Huszejn*, akinél többször is járt. Ugyanakkor ne feledkezzünk meg arról, hogy ezeknek az azóta „leköszönt” vezetőknek a pénzeit is Ausztriában fialtatta. Sőt, más arab vezetők is jóval szívesebben kötötték le itt a maguk illetve országuk

pénzét, mint a szomszédos Svájcban. Haider gondoskodott arról, hogy kedvük szerint bármikor mozgathassák a tőkéjüket. Az, hogy a pénz sok esetben terroriszervezetek támogatására ment, senkit sem érdekelt. Igaz, akkoriban az FPÖ mint kormányzópart volt jelen az osztrák parlamentben a feketék, az ÖVP (*Österreichische Volks Partei*), azaz az Osztrák Néppárt oldalán. Anno az EU kizárással fenyegette meg Ausztriát, ha továbbra is engedélyezik a szabad pénzmosást, ám az osztrákok megtalálták azokat a kiskapukat, amelyek segítségével ki tudták játszani az Európai Uniót.

Azután a közel-keleti fordulatok miatt egy csapásra megváltozott minden. Az egykori diktátorok megbuktak, a pénzt még idejében kimenekítették Ausztriából, ez pedig igen érzékenyen érintette az osztrák bankokat, valamint a gazdaságot. Két nagy bank – az Alpe Adria és a Hypobank – kis híján csődbe is ment ezáltal. Mindmáig nem zárult le az a vizsgálat, amelyet az ügyben érintett, akkor felelős pozíciókat betöltő személyek ellen folytatnak.

Kapóra jött azonban a legérzékenyebb személy, Haider váratlan halála – mindent a nyakába lehetett varni. Ám a politikai paletta is változott: a néppárt ugyan hatalmon tudott maradni, de a kékek, a szabadságpárt vereséget szenvedett.

A vizsgálódások során már történt néhány váratlan letartóztatás, sőt kisebb ítéletek is születtek, de ahogy mondani szokás, a fejtől bűdös a hal. A volt miniszterek azonban egyelőre csak tanúskodnak, egymás ellen vagy mellett. Haider helyét Strache örökölte meg, és már az első pillanatokban rájött arra, hogy a támogatás már csak úgy biztosítható a párt számára, ha szakít a régi haideri politikával. Ha nehezen is, de sikerült annyira népszerűvé tennie magát, hogy az FPÖ ismételen fel tudta verekedni magát az élvonalba. Ebben persze sok más faktor is közrejátszott.

Strache szinte minden beszédében kikelt az arab bevándorlás és a menekültpolitika ellen. Egyfolytában azt hangoztatta, hogy Ausztria az osztrákoké, ott nincs helyük terroristáknak és közönséges gyilkosoknak. Természetes, hogy ezzel rengeteg elkéseredett embert tudott maga mellé állítani, noha pártján belül sok ellenséget is szerzett magának. Zsidóberencnek titulálták, válaszul igyekezett megszabadulni ezektől az emberektől a pártján belül, miközben egyre jobban kereste a

kapcsolatokat az osztrák zsidó szervezetekkel. Leghíresebb húzása az volt, amikor ellátogatott Mauthausenbe koszorúzni, és beszédében elítélte az antiszemizmus minden megnyilvánulását. Mindezt azért, hogy magát és pártját szalonképessé tegye.

Az osztrák zsidó vezetőség azonban nem dőlt be teljesen ennek a „pálfordulásnak”, továbbra is mint nemkívánatos politikust és pártvezért kezelték. Ennek ellenére két zsidó származású tanácsadója is van. Nem tudni, hogy az ő tanácsukra, vagy egyfajta választási propagandaként, de Strache szerette volna elérni, hogy Izraelbe mint hivatalos személy látogathasson. Kapcsolatba léptek a kormányzó Likud párttal, sőt *Benjamin Netanjahu* miniszterelnöknek is kérték a közbenjárását. Netanjahu kerek percc elutasította, sem fogadni nem volt hajlandó Strachét, sem tárgyalni vele.

Strache és csapata ennek ellenére magánszemélyként kiutazott Izraelbe. Koszorúztak a Jad Vasemben és – hogy azért ne menjenek haza üres kézzel – fogadta őket *Avi Dichter*, a Moszad egykori főnöke. Persze Dichter nem gondolta végig, hogy ez a találkozás kicsit sem tesz jót neki, hiszen találgatásokra adhat okot. A látogatás célja pedig nagyon is egyértelmű volt: április 22-ére „melegítették”, valamint az utána várható következményekre.

Április 22-én rendezték meg a Bundespräsident-(államelnök-)választás első fordulóját. Hat jelölt versengett a pozícióért. Ezek egyike volt *Norbert Hofer*, az FPÖ embere. A néppárt jelöltje *Andreas Khol* volt, míg a szocialistáké *Rudolf Hundstorfer*. A zöld párt jelöltjeként *Alexander Van der Bellen* állt a rajtvonalhoz. Emellett két párton kívüli jelölt is indult: *Richard Lugner* építési vállalkozó, valamint *Irmgard Griss*, a legfelsőbb bíróság egykori elnöke.

Az előzetes kutatások alapján a legesélyesebbnek Khol, illetve a párton kívüli Griss tartották – ám az eredmények nem ezt igazolták. Az FPÖ szinte egész Ausztriában elsősorú sikert aratott. Még azokon a helyeken is ők győztek, ahol a közvélemény-kutatások szerint egyértelműen a szocialista, illetve néppárti szavazók voltak többségben.

A második helyezett a zöldek jelöltje lett, így a május 22-i második forduló két indulója Hofer és Alexander Van der Bellen. A jelenleg kormányzó két párt nem vonta le a tanácsadót a csúfos szereplés után sem. A volt kormányfők – *Erhard Busek* a néppárt, és

Franz Vranitzky, a szocialisták egykori kancellárja – azt javasolták, hogy a jelenlegi koalíció vezeterei mondjanak le, és írjanak ki új választásokat.

Természetesen nem így lett, elkezdődött azonban a nagy sárdobálás. Noha hátravolt még jó pár hét május 22-ig, Strachék már a jövőre gondoltak. Az FPÖ vezére jó előre kiszámította, hogy ha sikerül az államelnöki székbe a saját jelöltjüket ültetni, akkor ismét nagy esélyük lesz visszakerülni a kormányzópartok közé.

A jelenlegi helyzet kísértetiesen hasonlít a Schüssel-éra kezdete előtti időszakra, annyi különbséggel, hogy akkor az államelnökön, *Thomas Klestil*en bukkant el többször is a kék-feketé koalíció megalakulása, mely aztán fél éves késéssel ugyan, de létrejött. Klestil az egyre erősebb nemzetközi nyomásnak engedve többször is megtagadta, hogy jóváhagyását adja az összefogásra – most viszont minden adott. Ha Hofer lesz a befutó és nem Van der Bellen, nagy eséllyel elérhetik az előrehozott választásokat, melynek az eredménye már most is borítékolható. A zöldek jelöltje, Van der Bellen felhívással fordult a szavazókhoz arra kérve őket, hogy ne nácizálnak és faszitázzanak, hanem a józan eszükre hallgatva menjenek el minél nagyobb számban szavazni május 22-én.

Ezen a választáson nem csupán Ausztria további sorsa dől el, hanem Európáé is, hiszen ha Ausztriában véletlenül mégis a szélsőjobb kerülne hatalomra, akkor ugyanez a tendencia több más európai országban is megismétlődhet, hasonló szélsőjobbaldali győzelemmel. Ezek után pedig nem európai egyesülésről fogunk beszélni, hanem az EU kudarcáról és széteséséről.

LAPZÁRTA UTÁN

A választások május 22-i második fordulójának eredményeként Ausztria új államelnöke Alexander Van der Bellen lett. A vasárnapi voksolás kimenetele még az éjszakai órákban sem volt egyértelmű, a két jelölt a párton kívüli Griss tartották – ám az eredmények nem ezt igazolták. Az FPÖ szinte egész Ausztriában elsősorú sikert aratott. Még azokon a helyeken is ők győztek, ahol a közvélemény-kutatások szerint egyértelműen a szocialista, illetve néppárti szavazók voltak többségben.

A második helyezett a zöldek jelöltje lett, így a május 22-i második forduló két indulója Hofer és Alexander Van der Bellen. A jelenleg kormányzó két párt nem vonta le a tanácsadót a csúfos szereplés után sem. A volt kormányfők – *Erhard Busek* a néppárt, és

„Mosolyog, szóval tuti nem magyar!”

•••• Ceglédi Zoltán ••••

Kedvenc budapesti belvárosi kávézó, kvázi-munkahelyem (itt írom a cikkeimet) dolgozó tippelgetek így a pult mögött. Lelövöm a poént: a belépő fiatal valóban angolul rendelte meg a csokis kapucsínóját.

Kicsit röstelkedve hozom ide a magam baját, mert egyes száraz, fizikai (esetemben: elemzői) tényeket nézve tényleg nehéz lenne azt bizonygatnom olvasóink többségének, hogy Magyarországon rossz, örömtelen dolog élni. Bármilyen közhelyes, mégis releváns összevetési alapot, hogy itt nem robbantanak fel buszokat, nem lónek ki az országra rakétákat, nem flangálnak fanatikusok ruhájuk alá rejtett késsel, hogy a szembejövőt leszúrják. Ilyen szempontból teljesen jogosan tenné fel a kérdést bármelyik, Izraelben élő olvasó, hogy mégis, mit nyavalygok.

Apró közbevetés, fontos mellékanyag: a bűnről beszélve bizony magunk is cinkossá válunk akkor, ha eltagadjuk a cselekvőt. Izraelre az elmúlt évtizedekben a rakéták nem „hullottak”, azokat gazemberek tudatosan lötték át. Nem „konfliktus alakult ki” az utcán, és annak nem „részvevői voltak”, ha

„Egy közösség onnantól indul el a megsemmisülés felé, amikor elkezd „kiszáradni”.

nem gyilkos szándékú gazemberek támadtak a megállóban várakozó békés polgárokra. A busz sem „felrobban”, ez nem egy természeti jelenség, ami csak úgy megtörténik – a bombát gazemberek építik, szállítják és aktiválják.

Ha pedig látjuk a cselekvőt az egyik

oldalon, akkor észrevehető a másikon is. Az, aki így vagy úgy fogadja mások tetteit. Izrael e tekintetben messze Magyarország előtt jár, lát báómer pedig kiváló apropó ezt megvitatni.

De előtte még gyorsan egy másik példa. Isermösöm felesége egy nemzetközi szervezet magyarországi középvezetője, akihez rendszeresen jönnek szerzte a világból vendégek, külföldi

kollégák. Mint az optimista szódáslovaknak, úgy igyekezik a más országokból érkezők horizontját keretezni, csak a legszebb, legműködőképesebb, legeurópaibb foltokat megmutatva Budapestből. Mégis, már az első este arra panaszkodnak a külföldiek, hogy hiába volt finom az étel, fantasztikus a koncert és csodálatos a kivilágított város lát képe, mégis van valami a levegőben. Nyomasztó, fojtogató, rossz értelemben vett melankólia. Tízmillió örömtelenség kószál az országban, nagyobb részt vert seregeként, lábhoz tett fegyverekkel. Ünnepeink kudarcmentők, az ilyenkor elhangzó beszédek frusztráltak, komikusn harciasak, mindegyikben ott a balsors, ami régen tép. Serelemeink, tilalmaink, rossz kompromisszumaink listája szebben gondozott, mint a gyp az angolparkban, örömeink soványkák, sokszor a káröröm vagy az „ahhoz képest” szakadt gúnyjában tűnnek fel. Ha a tévé-

ben felteszik a kérdést SMS-szavazásra, hogy „On szigorúban büntetné-e, hogy...”, akkor mindegy, hogy miként végződik a mondat, a válaszadók 85-90 százaléka dühödten írja, hogy igen, igen, sőt, akasszák fel.

Hűlyén hangzik az, hogy Örömtantárgy? Vagy Életöröm-tanfolyam? Bol-dogságügyi Minisztérium? És ha nem teljesen, akkor nem lehet megpró-

rúen a belföld horizontjáig terjednek, annyi kitekintéssel, amit az egyre gyakoribb és hosszabb külföldi tartózkodások tudnak szélesíteni. Én egyelőre ilyen galuskaszaggató-formában emigrálok: igyekszem minél lyukasabbá tenni a lét folytonosságát egy örömtelen országban. De tudni azt akarom, amit az tud, aki nem itt él. Akinek van módja és képessége szeretni az életet, ahol az kollektív elhatározás, hogy most nekünk jó lesz, ahol az ünnep deklarált és megvalósított célja az öröm. Ahol tisztító táborüzemek raknak, ahol kidíszítik az otthonokat, ahol tudnak és akarnak élni.

Tízmillió örömtelenség kószál az országban, nagyobb részt vert seregeként.

Ha pedig zárásként visszaveszem a politikai elemzői „sapkát”, akkor még egy, szerintem a legfontosabb tételt kell röviden ismertetnem. Pártok, politikuskok, mozgalmárok figyelmét mindig felhívom arra, hogy egy közösség onnantól indul el a megsemmisülés felé, amikor elkezd „kiszáradni”. Amikor már nincs olyan lelkes aktivista, aki ingyen, szabadidejében ragasztja a plakátot, hordja a szórólapot, ül be a rendezvényekre, tüzi ki a jelvényt, markolja a molinót. Amikor már nem szívügy, hanem mechanikus kötelesség vagy biznisz a részvétel, és nem állandó érzés, öndefiníciós elem, hanem csak egy „től-ig” része a napjainak. Amikor nem érkezik senki, de tömegek hagyják el a közösséget.

Amikor már nincs benne igazi öröm.

Ha innen nézem, Izrael még sokáig fennmarad. Magyarországot meg... tulajdonképpen én se mosolygok, amikor bemegyek a kávézóba. ■

HOL SZEREZHETŐ BE AZ ÚJ KELET?

Az Új Kelet minden hónap utolsó csütörtökén jelenik meg, és előre megrendelhető Izrael legnagyobb könyvtárházláncában, a Steimatzkyban. A kasszáján bárki jelezheti, hány példányra tart igényt, és hosszú távon is a hozzá legközelebb eső üzletbe kérheti a lapot. További információ az egyes üzletek közvetlen elérhetőségéről a Steimatzky központi számán: **1-700-70-66-00** (Izraelből), mail cím: **service@steimatzky.co.il**

A lap emellett számos kioszkba és lottózóba is bekeríthető – arra bízhatjuk olvasóinkat, hogy lakóhelyükhöz, munkahelyükhöz közeli kioszkban adjanak le rendeléseket. A kik taval év közepén fizettek elő az újságra, továbbra is rendszeresen kapják azt – új előfizetéseket azonban egyelőre nem áll módunkban regisztrálni, ezért köszönjük a türelmet és a megértést. Magyarországi terjesztés, szponzoráció és együttműködések kapcsán várunk ötleteket, érdeklődőket, segítőkészt és barátokat – elektronikus levélcímlünk: **ujkelet@gmail.com**

Praktikus információkkal, kollaborációkkal és hirdetésekkel kapcsolatos kérdésekkel bárki fordulhat bizalommal az Új Kelet felelős szerkesztőjéhez, Salamon Sárahoz: **052-797-1655** (Izraelből), **00-972-52-797-1655** (Magyarországról).

Boldog szomorúság?

frankpeti

Ma van Lág baómer, az ómerszámlálás harmincharmadik napja. Akiba rabbi tanítványai között ekkor szünetelt a pestisjárvány, örömműnp ez. Hamarosan pedig Sávuot lesz, és megkapjuk a Tórát. Ez szintén okot ad az örömrre. Ez utóbbi a kedvenc ünnepem, mert ekkor senki nem akarta népünket kiirtani, mi sem győztünk le senkít, nem mérszároltak le elsőszülötteket, nem fulladt senki tengerbe, az ünnep folyamán pedig nem kell vizekelnünk, böjtölnünk, gyászolnunk, viszont egy csomó mindent szabad, például nyíratkozni, fürödni, de főleg rengeteg tejes ételt enni, és így még az állatok is élve maradhatnak.

Számomra Sávuot a béke ünnepe, a természeté, az elfogadásé, a szereteté, a megváltásé... és még egy halom pozitív dolgot sorolhatnék fel, melyet Ruth és Boáz történetéből meríthetnek. Mindezek ellenére mégsem tör ki bennem öröm, inkább szomorkás vagyok.

Ha – mondjuk ideológiai okokból – eltávolodom egy családtagtól, végéhez ér egy baráti kapcsolat, szebb időkből való nosztalgikus képek nézegetek, vagy ha egy szerettem elvesztése nyomán fájdalom vesz erőt rajtam, akkor nyilván bánatos vagyok. Én szeretem ezt az érzést. És nem, nem vagyok mazochista.

Nem tagadom, hogy jó dolog az öröm, de én azt a visszatekintő, befelé forduló fajtát részesítem előnyben.

Már gyerekkoromban vonzódtam a melankóliához, mert az olyan érettnek, kifinomultnak és elegánsnak tűnt. Már akkor ráéreztem, hogy a szomorúságban is van egyfajta bonyolult boldogság.

Nyilván minden normális ember életvidám akar lenni. Teljes filozófiák alapulnak azon a feltételezésen, hogy minél boldogabb vagy, annál jobb neked. De legtöbbször azok a boldog emberek, akiket nem ismerünk eléggé. Ha közelebbről megismerhetjük őket, kiderül a turpisság.

A boldogság pillanatai nagyon rövidvidám (egy óra, kettő, talán egy nap). Ha valaki három napig vagy tovább egyfolytában boldog, az vagy beteg, vagy eltitkolnak előle valamit. Egy teljes életen át tartó boldogság? Nem logikus. Sigmund Freud szerint „a boldogság ötlete nincs benne a teremtésben.”

Világos, hogy néha jó elégedettnek lenni. De az a furcsa igazság, hogy én nem akarok mindig gondtalan lenni. Néha jó okom van arra, hogy szomorkás legyek, és időnként csak azért szomorkodom, mert – tudatosan vagy tudat alatt – ezt akarom. Valószínű, hogy az érzelmi sokszínűség jobb, mint a monoton derű. Nagy értéke van a szomorúságnak, míg a vidámság néha kicsit naivnak tűnik.

Óriási művészeket ihletett meg a szomorúság, míg mondjuk a mosolygós fagyinyalás jóval kevesebbszer adott ihletet nagy versek és festmények születéséhez.

Némelyeknek a melankólia az egyetlen műzsája. Thália helyett inkább Melpomené. Ő ihlette Miltont, Michelangelót, Swiftet és rengeteg más író, költőt, képzőművészt és gondolkodót. Minden géniusz melankólikus – de legfőképpen azok, akiknek a zsenialitása a komédiában van.

Nyilván mindenfajta szomorúságnak van előnye és hátránya. Azt lehet mondani, hogy a szomorúság erőből és érzékenységről tesz tanúságot. Olyan feltűnően rikító dolgok, mint a szarvas hatalmas agancsa, vagy a páva pompás farktolla éppen értékük miatt hasznosak, pont azért, mert vi-

GRAFIKA: FRANKPETI

A melankólia méltóságjelesebb az örömnél. Szerintem a vigyorgó derű lényegében egyfajta ostoba élvezet, a bárgyú agy nyelve, egy léggömb, mely a türe vár, hogy jöjjön és kipukkassza. A szomorúság érettebb, mert az ábrándokból való kijózanodásról tanúskodik. Szerintem a szomorú ember őszintébb és hitelesebb, mint a folyton mosolygó.

A depresszió az agyát körülvevő poshadt bűz, de a szomorúság olyan, mint egy mélykék és türkiz tollú elegáns páva. Ez jellemzi például az Afrikából az Újvilágba importált zenét, a melabús bluest is.

Ha valaki három napig vagy tovább egyfolytában boldog, az vagy beteg, vagy eltitkolnak előle valamit.

Nincs semmi kapcsolat az elegáns melankólia és a depresszió között. Számos elmélet próbálta megmagyarázni a depresszió evolúciós alkalmazkodó képességét, de tudomány szerint egyik sem állította, hogy az szórakoztató, vagy kellemes volna.

azoknak része, akiknél az önbecsapó mechanizmus nem elég fejlett, vagy nem elég kifinomult.

Általában a boldogság mértéke fordítottan arányos az intelligencia szintjével és az ember gondolatainak mélységével. Minél ostobább valaki, annál inkább mosolygóssá válhat. Minél érzékenyebb leszel, annál kreatívabb válhatsz. Aki nem ereszkedik a mélységekbe, nem emelkedhet a magasságokba sem. Csak ha megtapasztalod a leereszkedést, akkor élheted át és értékelheted igazán a felemelkedést is.

Aki nem ereszkedik a mélységekbe, nem emelkedhet a magasságokba sem.

A szomorúságban teremtő és hajtóerő van. Az elégedettség stagnálást okoz. Ha jó neked, nincs, ami előrevigyjen. Jól érzed magad? Egy helyben maradsz. Rossz kedved van, de csak olyan mértékben, hogy ne dőlj ki? Kreatív leszel.

Mindig a magasságokban akarsz lenni, és meg szeretnéd magad óvni a fájdalomtól? Mint a legtöbb ember, te is egyszerű és lapos vagy. Ahogy a közmondás mondja: nincsen rózsza tövis nélkül.

De mindezeket túl van a melankóliának egy romantikus dimenziója is. Ez egyrészt kéznnyújtás a társadalom felé, ugyanakkor elkülönülés tőle. Egyfelől segítségkérés és a társadalommal való kapcsolat szükségességének kifejezése, másfelől az attól való távolságtartás igényének kinyilvánítása. Egyfajta nyilatkozat, hogy gondolkodó és tűnődő ember vagy, és nem hajkurászod a felületes világ élvezeteit. Én valószínűleg ezért álltam a csoportképeken mindig a háttérben, távol az első sorban grimaszokat vágó társaimtól.

Minden alkalommal, mikor lelassítjuk a tempót, hogy kicsit elmerengjünk, mélyre szálljunk, habozzunk, ezt egyfajta melankólia kíséri.

A vidámság aktívabb, és energikusabb, nem szereti a csendet. A szomorúság nem mindig kellemes, de elkerülhetetlen az alkotás, a problémamegoldás, a tanulás, az elfogadás felé vezető úton. ■

Az alkotmány védői

– VAGY A DEMOKRÁCIA ROMBA DÖNTŐI?

Székely Róbert

Az elmúlt években egyre több politikai és társadalmi vitának lehetünk tanúi a Bét Hamispat Hagavoa Lecedekezerepvállalásával kapcsolatban. A bíróság túlzott aktivitását és politikai döntéseit elsősorban jobboldali politikusok, pártok és szervezetek támadják, baloldali és liberális elfogultsággal vádolva azt. A másik oldalról főként a biztonsági szervekkel, a katonasággal, a Moszaddal és a Sabakkal való túlzott engedékenységet kifogásolják. Az elmúlt évben két sok vitát kiváltó döntése született a Bagacnak: tavaly a Bét El településen engedély nélkül épített házak lerombolásáról határozott, egy hónapja pedig a gázegyezményt semmisítette meg. Jövő havi számunkban többek között a két fenti esetet vizsgáljuk részletesebben. De hogy megértsük ezeket a döntéseket, illetve a körülöttük kialakult vitát, először érdemes megismerni a bíróság történetét.

A Bét Hamispat Hagavoa Lecedek (Bagac – בניצח) az izraeli Legfelsőbb Bíróság egyik feladatköre, ami nagyjából a magyar Alkotmánybíróság szerepének felel meg. Az izraeli bírósági rendszer a brit mandátumból átemelt rendszerre épül. A brit államigazgatási parancs alapján 1922-ben hozták létre a *Her Majesty's High Court of Justice in England* mintájára, így felépítése a mai napig azt követi. Az állam megalakulása, 1948 után a brit mandátum bírósági rendszerét kis változtatásokkal integrálták az izraeli törvényekbe. 1948 szeptemberéig, a Legfelsőbb Bíróság megalakulásáig a Tel-avivi Területi Bíróság látta el a Legfelsőbb Bíróság feladatait.

Az első Kneszet hosszú viták ellenére képtelen volt konszenzusra épülő alkotmányt elfogadni, elsősorban David Ben Gurion ellenzése miatt, ezért 1950-ben megszületett a Harari döntés, melynek értelmében egy egészében elfogadott alkotmány helyett a Kneszet részenként tárgyalja és fogadja majd el az alkotmány pontjait. Az előkészítő munkát az Alkotmányozó, Törvénykezési és Igazságszolgáltatási Bizottságra bízta. Az alkotmány végül a mai napig nem született meg, csupán néhány úgynevezett alaptörvény, melyek az izraeli törvényhozás és demokratikus berendezkedés alapjait szabályozzák. Ezen alaptörvények közé tartozik a *Kneszet*; az *Izrael földjei*; az *államelnök*; a *kormány*; az *államháztartás*; a *katonaság*; az *igazságszolgáltatás*; az *állami számvédelem*; a *szabad munkavállalás*; az *emberi méltóság és szabadság*; *Jeruzsálem Izrael fővárosa* és a *Népszavazás* című törvény.

A Bagac feladata eredetileg az államigazgatással szembeni bírósági segítségnyújtás az állampolgárok részére, igen széles jogosítványokkal. Ezen jogosítványok magukban foglalják a *mandamus* (valamely hatóság vagy hatósági személy kötelezése valamire vagy tiltása valamitől), *quo warranto*

(bírósg általi tiltás, míg a jogi alany nem bizonyítja jogosultságát tevékenysége folytatására), *certiorari* (peres eljárást a felsőbb bíróság hatáskörébe vonó határozat), *prohibition* (egy ügy alsóbb bíróság előtt való folytatásának megtiltása) és *habeas corpus* (jogelv, mely garantálja, hogy törvényes vád, illetve bírósági határozat hiányában csak rövid időre lehesen a személyt szabadságától megfosztani) rendelkezéseket.

Azonban a bírósághoz fordulóknak meg kellett felelni a közvetlen érintettség (*locus standi*) feltételének és ezzel a bíróság erősen leszűkítette a keresetek benyújtásának lehetőségét.

A kilencvenes évektől a bíróság működése intenzívebbé vált. 1992-ben a Kneszet elfogadott két új alaptörvényt, melyek alapjaiban változtatták meg a Legfelsőbb Bíróság, illetve a Bagac és a Kneszet kapcsolatát. Ezt az időszakot nevezik igazságszolgáltatási forradalomnak. A két új alaptörvény az *Emberi méltóság és szabadság*, valamint a *Szabad munkavállalás* szabályait rögzíti. A változások elsősorban Aharon Barak nevéhez fűződnek, aki 1992-ben, a törvények kidolgozásakor és elfogadásakor a Legfelsőbb Bíróság bírójává, 1995-től annak elnöke lett. Barak gyökeresen megváltoztatta a bíróság munkáját, jogait és ítélezési alapelveit: eltörölte a kérelmek feltételeinek jelentős részét, ezzel kiszélesítve a bírósághoz fordulás lehetőségét, valamint kiszélesítette a bíróságok jogkörét, amivel lehetővé tette olyan törvények megsemmisítését, amelyek nem állnak összhangban az alaptörvényekkel. Szavai szerint Izrael demokráciából alkotmányos demokráciává vált, melyben az alaptörvényben meghatározott jogoknak és elsősorban az egyenlőségnek, az emberi méltóságnak, a szólásszabadságnak, valamint a munkavállalás szabadságának normatív elsőbbségűséget kell élveznie minden más törvénnyel szemben.

Először 1995-ben, a Bank Discounter néven elhíresült bírósági tárgyaláson került sor az új igazságügyi ideológia érvényesítésére. A per alapját egy 1993-ban elfogadott törvény adta, mely lehetővé tette mezőgazdasági vállalatok és vállalkozók számára, hogy kibújjanak a bankoktól felvett kölcsönök egy részének visszafizetése alól.

Keresetükben a bankok az emberi jogok alaptörvényére hivatkoztak, mely rögzíti a vagyonhoz való jogot. Ez volt az első alkalom, hogy a Legfelsőbb Bíróságnak mérlegelnie kellett az alaptörvények és más törvények vagy kormányhatározatok kapcsolatát, valamint a bíróság jogosultságait a törvényhozással szemben. A tárgyalásokat kilenc legfelsőbb bíróból álló testület vezette, élén a leköszönő és az új elnökkel, Meir Samgarral és Aharon Barakkal. Döntésében a bíróság hatályon kívül helyezte a törvény kifogásolt cikkeleit.

Mindkét bíró történelminek nevezte a döntést, mely új korszakot nyit az izraeli demokrácia életében. Kiemelték a demokratikus ellensúlyok fontosságát egy alkotmányos demokrácia életében, ahol az alkotmány fellelő áll minden más törvénynek, és a bíróságok feladata, hogy ellenőrizzék az alaptörvények tiszteletben tartását.

Samgar az ítélethez fűzött különvéleményében pontokba szedte az alkotmányos demokráciában kívánatos törvénykezési és igazságszolgáltatási hierarchiát, mely lényegében összefoglalja a Legfelsőbb Bíróság ideológiáját:

1. Az izraeli jogszabályalkotás normatív hierarchiába rendezett.
2. A hierarchia csúcspan az alkotmányos jogszabályalkotás áll.
3. Az alkotmányos jogszabályalkotást jelenleg az alaptörvények fejezik ki. Ezen alaptörvények összessége alkotja majd az alkotmányt.
4. A szabad munkavállalásról és az emberi méltóságról és szabadságról alkotott alaptörvények alkotmányos jogszabályok.
5. A törvényhozás legfelsőbb szuverén szerve a Kneszet. A Kneszet illetékes alaptörvényeket és általános törvényeket elfogadni. Jogosult továbbá rendeletek meghozására, ha a törvényben erről dönt.
6. A fenti két alaptörvényben foglaltak nem törölhetők el vagy változtatott meg, csak alaptörvény által. Ezt az elvet helyénvaló kiterjeszteni minden alaptörvényre.
7. A fenti két alaptörvényben foglaltak nem sérthetők meg, csak alaptörvény által. Ezt az elvet helyénvaló kiterjeszteni minden alaptörvényre.

8. A Kneszet jogosult jövőbeni alaptörvény általános törvények beiktatását megkötni. A megkötés lehet formai vagy lényegi egyaránt.

9. Az emberi méltóságról és szabadságról hozott törvény beiktatása után hozott törvények változtatása csak az alaptörvény rendelkezéseinek betartásával lehetséges.

10. A törvénykezés alkotmányjogi felülvizsgálata a bíróság hatáskörébe tartozik.

Néhány nappal Jichák Rabin halála után hirdette ki a bíróság ítéletét. Mind a média, mind a politikai pártok, mind a közbeszéd Rabin halálával, temetésével és az önvizsgálattal volt elfoglalva ezekben a napokban, így az izraeli demokráciára, a politikára és igazságszolgáltatásra oly nagy hatással bíró döntés alig kapott figyelmet. Később sokan bíralták az ítélet kihirdetésének időzítését, de a Legfelsőbb Bíróságnak nem sok mozgástere volt e téren, mert a leköszönő elnöknek be kellett fejeznie az ítélet szövegbe foglalását nyugdíjba vonulása előtt, mely a kihirdetés után két nappal volt.

Az ítélet és a hozzá fűzött indoklások fordulópontot jelentettek a törvényhozás és az igazságszolgáltatás viszonyában. A bíróság két alaptörvény egy-egy paragrafusára hivatkozva jogot formált magának arra, hogy felülbírálja a törvényhozást. Az igazságszolgáltatás kritizálása nélkül formált magának jogot arra, hogy felülbírálja a Kneszet határozatait. A cikk elején említett jobb- illetve baloldali politikai támadások mellett megkülönböztetjük a bíróság jogát arra, hogy felülbírálja a Kneszet határozatait. A cikk elején említett jobb- illetve baloldali politikai támadások mellett megkülönböztetjük a bíróság jogát arra, hogy felülbírálja a Kneszet határozatait. A cikk elején említett jobb- illetve baloldali politikai támadások mellett megkülönböztetjük a bíróság jogát arra, hogy felülbírálja a Kneszet határozatait.

Az ítélet és a hozzá fűzött indoklások fordulópontot jelentettek a törvényhozás és az igazságszolgáltatás viszonyában. A bíróság két alaptörvény egy-egy paragrafusára hivatkozva jogot formált magának arra, hogy felülbírálja a törvényhozást. Az igazságszolgáltatás kritizálása nélkül formált magának jogot arra, hogy felülbírálja a Kneszet határozatait. A cikk elején említett jobb- illetve baloldali politikai támadások mellett megkülönböztetjük a bíróság jogát arra, hogy felülbírálja a Kneszet határozatait. A cikk elején említett jobb- illetve baloldali politikai támadások mellett megkülönböztetjük a bíróság jogát arra, hogy felülbírálja a Kneszet határozatait.

Valójában 1995 óta csak nagyon kevés alkalommal került sor arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság megsemmisítsen egy teljes törvényt vagy egy törvény egyes részeit. Sokkal inkább Aharon Barak jóslata látszik beigazolódni, mely szerint a törvény eltörlésének a lehetősége önmagában elég ahhoz, hogy a törvényhozás sokkal körültekintőbben végezze munkáját és a törvényalkotás folyamán érzékenyebb legyen az alapvető emberi jogokra. ■

Könnyekből fakadó mosoly

..... Schnapp Lea

Az újjászületett Új Kelet májusi száma a legszebb, legemberibb emberi érzést, az életöröm állapotát járja körül. Élet és öröm. A kettő szinte elválaszthatatlan, hiszen csakis az élő ember örülhet, az öröm pedig mindennapjaink velejárója kell legyen. Vagy: kellene hogy legyen...

Néhány szomorú nap van mögöttünk, Jom Hásoa és Jom Hazikaron, ám végre elmondhatjuk, hogy Izrael betöltötte a 68. életévét – nagy-nagy örömről. Az élet, az életöröm diadala ez.

Írásom címe éppen ezt a diadalt szeretné hangsúlyozni, az életöröm diadalát a szenvedés, a megpróbáltatások fölött. Amikor a könnyek között felfakad a mosoly, az életöröm sugárzó mosolya.

A cinikus ember azt mondaná, hogy könny és mosoly egyre megy. Akár az önuralom hiánya is lehet mindkettő – állítják mások. Mert van örömkönny, van fájdalomtól fakadó könny, meg aztán úgy mondják, van „krokodilkönny” is. Erről azt hittem, hogy a magyar nyelv szüleménye, de a héber szótárban is szerepel.

Pedig jó volna „karinthisan” mondani, hogy a könnyekben sem ismernek tréfát. Íme, egy kedves kis könnyes gyermektörténet:

Egy gyermek sír az utcáson. Valaki odamegy hozzá, pénzt kínál neki, de ő csak folytatja a sírját. Csokoládé? Nem. Fagyalt? Ennivaló? Játék? Nem és nem.

– Hát akkor mit akarsz? – kérdezik tőle.

– Sírn – felel a gyermek.

Talán van ilyen felnőt is? A könny vagy könnycsepp szavak mindig mehetnek. A mosoly – kellemes érzést, gondolatokat idéz elő. Pedig mosolyból is van többféle. Megmosolyogni valakit, vagy rámosolyogni valakire. A könny, a mosoly, ha szívből jön, szép emberi megnyilvánulás.

Felejthetetlen emlék, amikor kicsi fiam sírva jött haza az iskolából 6-7 évesen, mert kis barátja az összes üveggyögyát elnyerte. Akkor arra tanítottam a fiamat, hogy meg kell tanulni veszíteni is. Talán kegyetlen, de hasznos tanítás volt ez. Az élet nagyon sokszor úgyis megtartja rá.

* * *

Az egész világon büntetik a közlekedési kihágásokat. Nálunk is. Majdnem mindannyiunkkal előfordult már, hogy tilosban mentünk át.

Fizettünk, nem volt mit tennünk. Egy környékbeli keresztvezőnél is sokan „lebuknak”. Az utóbbi időben nem mutatkoztak erre a rend őrei, a napokban azonban váratlanul lecsaptak egy középkorú hölgyre. Észre sem vették volna a járókelők – megszokott kép –, de a nő rettenetes sírásban tört ki. Ezért többen álltak körül a helyszínt. Ilyen zokogás nem lehetett senkinek sem közömbös.

A hölgy szívéhez szorította a táskáját és nem volt hajlandó a személyijét felmutatni a rendőrnök. A nő jól öltözött volt, ápolt. Könnyei mind jobban hullottak, és egyre hangosabban sirt.

– Ilyen ügyet csinálni száz sékelből... – hallottam a hangokat.

Már a nő is hallotta, és még jobban sirt. Figyeltem, talán a rendőrnök is megesik a szíve rajta? De úgy látszott, nem, mert egyre határozottabban kérte az igazolványt.

Kiléptem a csoportosulásból, lelkiismeretfurdalás közepette indultam hazafelé. Mit kellett volna tennem? Kegyelmet kérni a nő számára, vagy megkérdezni, hogy van-e pénze a bírságot kifizetni? Hátha összeadtuk volna a körülállókkal azt a száz sékelt...

Aztán eszembe jutottak a nagy veszteségek. Az angolok azt mondták: az idő – pénz. Ez sem egészen így van, mert a pénz visszatérülhet, de az idő soha.

Már elmúlt jó pár nap, de még mindig azon gondolkodom, hogy mit lehet kapni száz sékelért. Majdnem elég a sábatí halra meg a húsrá. Attól függ, hány vendég van. Egy silányabb pulóverre is futja... Szóval, nem egy olyan

nagy összeg, ha van, mint amilyen nagy, ha hiányzik. A száz sékel még sokáig foglalkoztatott. És... mert minden élmény gondolatébresztő is lehet, ráám törtek a kérdések: mikor, miért és kiért könnyeztem? Míg végül az emlékezés előcsalt szememből két igazi könnycseppet.

* * *

Most felelevenitek egy négy-öt év előtti történetet. Elöttem volt a blokkfüzet és a golyóstoll. Hirtelen csengett a telefon. A mobiltelefon, amely már része az életünknek. A vonal túlsó végéről hallott hang próbára tett:

dóívemet, hiszen ő is ugyanott volt: gettó, téglagyár, Auschwitz. Könnyeztünk és mosolyogtunk – a telefonon keresztül. Nevek, helyek szálltak a levegőben. Édes szüleink, testvéreink elevevették meg előttünk. Örültünk, hogy hallottuk egymást.

És akkor eszembe jutott megint az az asszony, aki elzokogta a száz sékelt. Ki tudja, mennyi minden nyomta már a szívét, és a közlekedési kihágásért való büntetés az utolsó csepp volt a pohárban, amely által kiömlött az egész.

Sok-sok göröngyös úton átment nemzedék vagyunk. Könnyen elvezethetjük – Isten őrizz! – az önkormányt a pirosat jelző lámpánál is. Tanulság lehet, melyet nem feledhetünk, hogy össze kell szednünk magunkat, járjunk-keljünk vigyázva és figyelmesen, de... néha szabad könnyezni és mosolyogni is.

És mert a közlekedési lámpa, vagyis a „ramzor” is benne van a mesében, egy kedves kis versike jutott az eszembe a régmúlt időkől, és pillanatok alatt mosolyt fakasztott az arcomra:

„Kicsit csalfa a baba,
kigyullad a kék.
Nagyon csalfa a baba,
piros lámpa ég.
Fehér lámpa jelzi, ha
ártatlan a nő.”

Az a bizonyos ramzor persze nem így működik – a dalocska viszont talán mosolyra kényszerít.

* * *

Végül Dávid fiam verssorai, Gát Jákov fordításában:

Fogadd szívesen
*Fogadd szívesen
a csillogó könnyet
ha jönni akar.
Kellő időben
áldás lehet.
Amint a nap
fel nem szárítja
a csorduló könnyet
úgy az eső sem áztatja meg
a szomjas arcot.
Könnycseppekre nincs válasz.
A valóban szegénynek
nincsenek könnyei.*

* * *

Sokszor nehéz eldönteni egy-egy élethelyzetben, hogy ne vessünk-e, vagy sirjunk...

Válaszom erre: könny és mosoly – életünk kísérői, engedjük szabadon őket. ■

Mit is ünnepelünk?

SÁVUOTI GONDOLATOK RÓNA ASERTŐL

Nem titok, hogy számos jeles nap a keresztény-európai kultúrkörben zsidó, vagy épp pogány ünnepek „keresztiesített” változata. Az elmúlt években divattá vált a magyar médiában arról cikkezni olytájt, hogy az átlagember mennyire nem tudja, miről is szól Pünkösd ünnepe, és főleg hogy miért pont Húsvét után hét héttel ünneplik. A választ – sokak számára meglepő módon – a héber naptárban kell keresni...

Niszán hónap 15-én Izrael népe kivonult Egyiptomból. Izrael népe, hangsúlyozom, azaz Jákov tizenkét fiának utódai, az „Izrael” ugyanis Jákov másik neve. (A „zsidó” szó a Júda – Jehuda, Júdás – magyarosított változata, vagyis Jákov egyik fiának a neve csupán.)

Miután niszán hónap 14-ének éjjelén Izrael fiai elfogyasztották a pászch-áldozatot, éjfélkor bekövetkezett az utolsó, a tizedik csapás: az elsőszülöttek halála. „Nem volt ház, amelyben nem lett volna halott” – írja a Tóra. Az izraeliták házai persze kivételt képeztek. A Midrás, a Tórához kapcsolódó legendagyűjtemény tudni véli, hogy a szó szoros értelmében minden házában volt halott, még ott is, ahol nem is volt elsőszülött; ezeken a helyeken a családfő halt meg. Nem csoda, hogy a gyásztól sújtott egyiptomiak szinte kikergették Izrael népét az országukból, holott előtte több száz évig hallani sem akartak arról, hogy rabzsolgáik közül akár egy is megszabaduljon. Ez hát az a bizonyos egyiptomi kivonulás, aminek Pászch ünnepe állít emléket. Az egyhetes ünnep utolsó, hetedik napján emlékezünk meg arról a csodás eseményről, amikor a Vörös-(Nádas-, máshol Sás-) tenger előbb kettévált a menekülő nép előtt, majd összecsapott az üldöző egyiptomiak feje fölött. (Hja, egy hét alatt észbe kaptak, és vissza akarták hurcolni menekülő rabzsolgáikat, ehhez azonban Istennek is volt egy-két szava.)

Az egyiptomi rabigából imígyen megszabadult nép végül megérkezett a Szináj- (Sinai) hegyhez, ahol megjelent előttük Isten, és átadta nekik a Tórát. A „Tóra” szó jelentése: tan. Mózes öt könyvének a héber neve, felöleli a világtörténelmet a teremtéstől addig a pillanatig, amikor Mózes meghal, nem sokkal azelőtt, hogy a nép bevonulna Knáán (Kánaán) földjére, hogy Isten ígéretéhez híven elfoglalja jogos tulajdonát. Sok szép (és pár csúnya) történetet ír le a Tóra, de mégsem ez a „lényege”, hanem a parancsok, héberül micvák. Szám szerint 613 micva szerepel a Tórában, ebből persze a legismertebb az úgynevezett Tízparancsolat, amit héberül meglehetősen prózaian „ászeret hádbrotnak”, azaz „tíz mondanak/mondanak” neveznek. Csak hát a többi is pontosan ugyanannyira fontos, mint ez a tíz. Látszólag-

ban kiemelt jelentőségük inkább abból fakad, hogy ezt a tíz dolgot Isten hangosan mondta a Szináj-hegy alatt összegyűlt népeknek. Folytatta volna, de a nép annyira megrettent az isteni szózáttól, hogy arra kérték Mózeset, a továbbiakban inkább ő tolmácsolja a Teremtő szavait, ne kelljen hallaniuk a szörnyű mennydörgést. Így a többi parancsot csak Mózesnek mondta el Isten, aki utána továbbadta őket a tanítványainak, azok pedig a népek, akik imígyen megnyugodva közfelkiáltással meg is szavazták a Tóra elfogadását. Így vált a Tórából az izraelita nép alkotmánya.

Mózes tanítványai lettek a rabbi, akik hosszú évezredekken át adták tovább egymásnak a tudást. Mózes pedig írásba foglalta a parancsokat, no meg a történelmi eseményeket. Halála után utóda, Jehosua (Józsuaé) folytatta az események lejegyzését. Így született meg a Tóra – majd sok más közreműködő segítségével a zsidó Biblia.

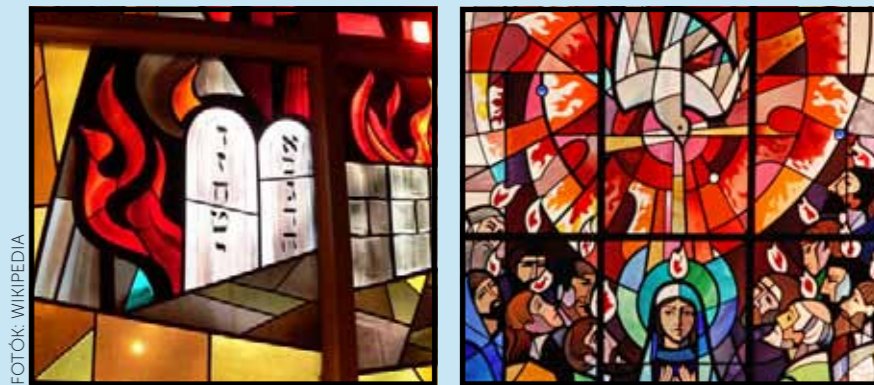
A zsidóság legszentebb könyve azonban a mai napig a Tóra. A Szináj-hegyen elhangzott parancsok közvetve vagy közvetlenül maig hatóan befolyásolják és alakítják a zsidóság életét.

A tóraadás az egyiptomi kivonulást követő ötvenedik napon történt. A midrás szerint azért, mert a zsidóság Egyiptomban negyvenkilenc féle tisztátalanságba süllyedt, és minden nappal, amit Egyiptomtól távol töltöttek, egy tisztátalanság lefosztól róluk. Az utolsó tisztátalanság (tumá) elhagyása után váltak csak alkalmassá a Tóra átvételére és az Istennel szemtől szemben való találkozásra.

Negyvenkilenc nap az éppen hét hét. Ezért nevezik a tóraadás ünnepét héberül Sávuotnak, ami heteket jelent, és a Pészachtól számított ötvenedik napra esik. Görögül pedig az „ötvenedik”: pentekoszé, azaz pünkösd. Ezért telik el a keresztény húsvét és pünkösd között is éppen hét hét.

Mi, itt Izraelben az ómer napjait számolva, izgalommal és örömmel várjuk Sávuot ünnepét. A nagy napon virágokkal díszítjük a zsinagógákban a tóraolvasó emelvényt, hogy méltó módon, örömmel emlékezzünk meg arról, amikor az Egyiptomban néppé kovácsodott embertömeg végre szellemi értelemben is egy nemzetté váltak.

Íratott a Pészachtól Sávuotig tartó időszak huszonegyedik napján. ■

Nem esett messze az alma...

...hiszen a pünködsi és sávuoti hagyományok sok esetben hasonlóak, ráadásul a spirituális gyökereik is közel állnak egymáshoz. A párhuzamokat kutatva körütekintettünk a magyarországi online publikációk között – íme a legérdekesebb megközelítések.

Mind a keresztény, mind a zsidó kultúrában fontos szerep jut ilyenkor a virágoknak. A zsinagógákat virágokkal és zöld növényekkel díszítik, jelképezve a Sinai-hegyekben nyíló virágokat. A keresztény kultúrában, különösképpen Magyarországon, a május elsején állított májusfákat Pünkösdkor szokás lebontani, illetve a kerítésekre virágokat (pl. pünködsi rózsát) szokás tűzni, nehogy a házba belecsepajon a villám.

Baumann Zsófia – www.kitekinto.hu

A törvényadás ünnepe és az újszövetségi pünkösd között további párhuzamok is fellelhetők. A legfontosabb, hogy Isten tűzben szállt le a hegyre: „Az egész Sinai-hegy pedig füstölgött, mivelhogy leszállt arra az Úr tűzben, és felment annak füstje, mint a kemencének füstje, és az egész hegy nagyon regett”. A kinyilatkoztatást különféle hang- és fényjelenségek kísérték, amit mindenki hallott és látott („az egész nép pedig látta a mennydörgéseket, a villámlásokat, a kürt zengését és a hegy füstölgését”). Ezt a rabbinikus hagyomány (a III. századi Rabbi Johanan) úgy értelmezte, hogy a Tóra mind a hetven nemzet saját nyelvén szólalt meg egyszerre. A Szentlélek pünkösdkor történt kiáradása a bibliamagyarázók szerint Jeremiás azon próféciájának a beteljesedését is jelenti, amely szerint Isten egy új szövetségben a Törvényt népének bensejébe helyezi, szívébe írja majd (Jer 31,33). A törvényadás eseményén kívül további párhuzamok fedezhetők fel a mózesi Sátor és a jeruzsálemi Templom felhuzatése, valamint az újszövetségi pünkösd között. Mindkét alkalommal azt olvaszuk, hogy Isten dicsősége olyan erővel töltötte be ezeket a helyeket, hogy Mózes nem mehetett be a Sátorba (2Móz 40,35), illetve a százhusz pap nem tudott állva maradni a Templomban (1Kir 8,11). A fenti példákban is látható, hogy az Ószövetségben nem kevésbé „szellemi” események történtek, mint amelyekről az Újszövetségben is olvashatunk.

Grüll Tibor – www.hetek.hu

A sávuot és a keresztény pünkösd hasonlósága jól megfigyelhető az ünnep kiszámításának módjában. A húsvét és a pünkösd a mozgó ünnepek közé tartozik, ami azt jelenti, hogy minden évben más naptári napra esik. Mivel Krisztus megfeszítése az Újszövetség szerint a pászch kezdete előtti napon történt, a korai keresztény időkben sokáig a pászch előtti napon ünnepelték a húsvétot. A niceai zsinaton azonban úgy döntöttek, hogy a keresztények másképp számolják majd a húsvétot. Az akkor elhatározott számítás szerint a húsvétot – vagyis a feltámadás ünnepét – a tavaszi nap-éjegyenlőséget követő első holdtölte utáni első vasárnap kell tartani.

www.origo.hu

A kereszténység is ünnepli a sávuotot, a pünkösdöt, visszaemlékezve a Szent Szellem kiáradására, és a háromezer zsidó alámerítkezésére Jeruzsálemben, ahogy a Cselekedetek könyvének második fejezete mindezt elbeszéli. Az ünnep hallatán leginkább a hatalmas zúgó szélre, a tüzes nyelvekre, és a Szellem által nyelveken szóló tanítványokra gondolunk. Ez az ünnep azonban mélyen az Ószövetségben gyökerezik. A Tóra rendelkezései alapján kezdetektől fogva a zsidóság három nagy ünnepének egyike (V. Móz. 16, 10. 16.). Nem lenne Pünkösd a Tórában lévő gyökerek nélkül. A Cselekedetek könyve így vezeti be a pünködsi eseményeket: „És mikor a sávuot (pünkösd) napja eljött, mindnyájan egyakarattal együtt valának.”

www.izrael-immanuel.net

Kalandozás Észak-Izraelben

JÉZUS LÁBNYOMAIT KÖVETVE HUMMUSZT TALÁLTUNK

Az Izraelbe látogató turista rendszerint leragad a Tel-Aviv–Jeruzsálem–Holt-tenger háromszögnél, a kalandosabb kedvűek esetleg elutaznak Eilatba vagy Haifára. Názáretbe és Tiberiasba csak a legelszántabb zarándokok kalandoznak el lecsekkolni, hol járt vízen Jézus.

..... Steiner Kristóf

Pedig – a vallásos utazókkal egyetértve – meg kell jegyeznünk, hogy Észak-Izrael zöld lankái, erdőkkel tarkított hegyoldalai és végeleáthatatlan fennsíkjai erős kontrasztban állnak a sivatagi show-val, amivel a legtöbb turista szembesül, ha Izraelbe utazik. Már mi, 7-8 éve Tel-Avivban élők is „belegyógyultunk” Közép-Izraelbe – ha az ember megízleli a Fehér Városnak becézett metropolisz egyszerre kopottas és modern báját, szabados és könnyed hangulatát, nehéz jobb helyet elképzelni, akár nyaralásra is.

Ennek ellenére (vagy talán éppen ezért) pár héttel ezelőtt néhány baráttal úgy határoztunk, autóba ülünk, és meg sem állunk a Genzáreti-tóig, amelyet az angol Galileai-tengernek nevez, és amely az el-

Az Ezeregy új városa, Akko

nevezéssel ellentétben Izrael legnagyobb édesvízű tava. A zavart fokozza, hogy Kineret- vagy Tiberias-tóként is előfordul itt-ott.

Nevezzék akárminek, a tó mintegy háromórás kényelmes autóútra van Tel-Avivotól – ám a „meg sem állunk” módszert nem javasoljuk, hiszen mindenki tudja, hogy az autós kirándulások mit sem érnek kávészünet nélkül. Erre a legalkalmasabb a varázslatos kis falu,

Akko arculatát a rómaiaktól a keresztieseken át az ottomán birodalomig számos kultúra formálta

Zichron Jákov – egy falatnyi Provence a Kármel-hegy oldalában, festői kilátással a tengerre –, amely pont útba esik Názáret felé menet. A legcsodásabb kávézó a The Cocoa Pod, ahol kézi készítésű bonbonokat és csokoládékat kínálnak, számos vegán opcióval. A gránátalmás, málnás, karamellás falatkák közül válogatva fedeztem fel: még vegán kutyadesszertet is árulnak, amelyet szintén helyben készítenek.

Aztán – mivel az édesség a közhiedelemmel ellentétben éppen hogy meghozza a kedvet az igazi evéshez – úgy határoztunk, hogy azonnal hummuszt akarunk. Luca barátom feltárcsázta egy palesztin barátját, aki azon nyomban útbaigazított minket, így a következő állomás az Imad hasall, Názáret egyik leghíresebb étterme, ahol a hummusz mellé millióféle salátát, savanyúságot, falafelt, szószokat és mártásokat találnak, tel-avivi árakhoz szokott anyagnak nevezéses összegekért. Tele hassall megnéztük a cseppet sem hivalkodó nevű Angyali Üdvözet Bazilikát, amely a Közel-Kelet legnagyobb méretű keresztény kegyhelye. A mai modern templom olasz kezdeményezésre épült, de már idősámitásunk szerint 400-ban is szent helyként tartották számon – a legenda szerint itt lakott Szűz Mária.

A soknevű tóhoz megérkezve elfoglaltuk az apartmanunkat, amely a vízre nézett, kényelmesen elfért benne öt ember, erkély is tartozott hozzá, és mégis olcsóbb volt, mint ennyi embernek egy hostelszoba Tel-Avivban. Ennek elsődleges oka az, hogy a környéket méltatlanul hanyagolják a turisták, pedig olyan gyönyörű, hogy festeni sem lehet szobát – a Balaton északi partjára emlékeztetett, ahogy az erkélyen kihajolva bámultam a naplementét.

Mecsetbejárat Akkóban

A Kineret partja azonban azoknak is tartogat meglepetéseket, akik inkább egy bárban mulatnák át az éjszakát: a Bora Bora Beach Bar egyszerre étterem és szórakozóhely, közvetlenül a vízparton. Mi azonban a Galei Gil étteremben falatoztunk és arakoztunk (közel-keleti ánizspálinka, veszélyesen erős, és jól csúszik limonádéval). Bár halétterem, vegánként is jóllaktam hummusszal, saláttal, és számmagkrémekkel tálalt, sütőben sült héjasburgonyával.

Másnap reggel egy mesébe illő vegán reggelivel kezdtük a napot Amirim faluban, félórás autóútra Tiberiasból. A vegetáriánus közösség évtizedek óta romantikus házikókban kínált szállásokkal és az in-

Háttérben a názáreti Angyali Üdvözet Bazilikája

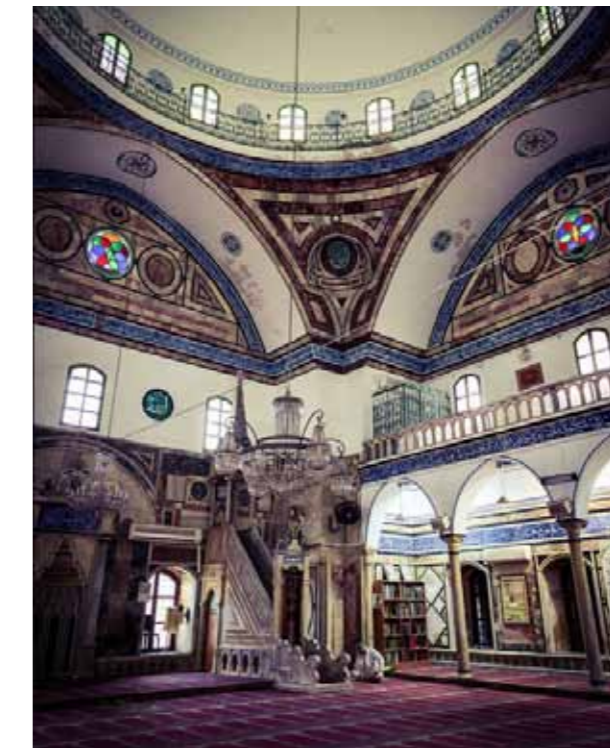

diától a mediterránon át a közel-keletig mindenféle konyhát felvonultató éttermekkel, kávézókkal csábítja a látogatókat. A Bait 77 teraszán fogyasztottuk el a klasszikus izraeli reggelit – ám a tojás helyett isteni tofürántottával és csicseriborsó-omlettel lepelt meg a hely. A házi focaccia pedig... maga a mennyország. Innen ötperces séta a „Micpe”, azaz a kilátó – itt jó eldölni, és csak nézni, nézni a végtelen dombokat, ahol kabbalista bölcsektől világhódító hadvezéreken át kereszties lovagokig oly sokan vándoroltak, és amely a mai napig minimum kettő, de inkább egy tucat különféle identitástudat otthona.

Cfátról már írtunk pár hónapja – ide végképp nem sok turista jár. A hegytetőn ékeskedő, széljárta sikátorok és random szakadékok tarkította óvárosban főként vallásos zsidók bókászának, ők se sokan. Akit érdekel a spirituális, szerinti fogja a várost: a festői kilátással megáldott temetőben nyugszik HaAri, a kabbala egyik első számú tanítómestere, aki a legendák szerint értett az állatok nyelvén. Ifjú utkeresőktől idős nénikéken át sokan felkeresik, hogy „tanácsot kérjenek” a sírjánál. Kevesen tudják, de a temetőben egy mikve, egy rituális fürdőhely is van, ahol kellő határozottsággal bárki – aki nem nő – elvegyülhet az ortodox férfiak közt, és beugorhat az ósregi, jéghideg vizes medencébe; a kabbala úgy tartja, tíz merülés és közben egy kis önreflektálás rengeteg negatívástól szabadít meg. Aki ennél fizikailag kevésbé megterhelő élményre vágyik: a HaAri étterem olcsón kínál hatalmas adag finomságokat – kedvencünk a tűzön sült padlizsán volt citromos-fokhagymás tahinivel megöntözve. És végül egy érdekes adalék: Cfátrban még magyar múzeum is van.

Hazafelé menet egy kis „Ezeregy éjszaka” élmény is várt ránk: Akko, a tengerparti város útba esik Tel-Aviv felé menet. Az arab óváros sikátoraiban sétálva

az Aladdin egyik jelenetében érzi magát az ember, a tíz méter magas városfalról pedig halálmegvető bátorsággal ugrálnak a tengerbe a kiskölkök (a kevésbé bátrakat meg a nagyobbak úgyis belövik előbb-utóbb). A legnagyobb flash a Ghattas Hammam, a régi törökfürdő, amelyet baráti társaságok is kibérelhetnek – a háromórás kényeztetés a szappanhabos masszázst, a pezsgőfürdőt, a száraz szauna és a gőzkabin használatát is magában foglalja. A városka piaca arról híres, hogy itt lehet a legolcsóbban hozzájutni mindenféle magvakhoz, fűszerekhez és aromás arab kávéhoz – így élvezniükkel és illatos, szines, ráadásul hasznos szuvenírekkel feltankolva térhettünk haza Tel-Avivba. ■

Az akkói Al Dzsazzar mecset

Úgy viszonyulok ezekhez a sivatagi kiruccanásokhoz, mint lehetőséghez, hogy drasztikusan megváltoztassam a városi DNS-emet, hogy ha nem is állandó, de legalább időszakos változás történjen bennem, lehetőleg nem egyszer-kétszer, hanem minél többször egy évben, és felfedje a bennem lakozó természeti embert. Az eredmény nem kevesebb, mint radikális. A technológiától való teljes elszakadás és az ősi életformához való visszafordulás nyomán az emberi kapcsolatok újszerűvé válnak, szabadabb formákban újjászületnek, én pedig kötetlenebb leszek és kreatívabb, valamint sokkal inkább a mában, mintsem a múltban vagy a jövőben élek.

Sivatagi anarchia EGY ELVONULÁS MARGÓJÁRA frankpeti

Néhány napja érkeztem haza egy ötnapos sivatagi melázásból, és máig nem voltam képes visszazódnai a civilizációba. A hosszú sivatagi ücsörgés teljesen elfeledtette velem, hogy van más világ is. A tőzse felment, aztán lement, de a Tejút pont úgy fénylik az éjszakai égen, mint tegnap, meg azelőtt, meg ezer éve.

mészetbe, egy hónapon keresztül naponta tizenkét-tizenhárom órát dolgoztam arra való izzadt erőlködésben, hogy mindent elvegezzek, és ki tudjak szabadulni öt napra a levegőre. Mikor odaértem, a természet perspektívájából nézve ezek a zsúfolt napok az idegőrlő munkatempóval teljes képtelenségnek, örülségnek tunktek.

A sivatagban a mechanikus, civilizált idő elveszti a logikáját. Egy órával több, vagy kevesebb, egy nappal több, vagy kevesebb, egy hónappal több, vagy kevesebb – mindez teljesen lényegtelen. A sivatag folytatja a maga útján, és ha te benne élsz, akkor az idő előírásaitól teljesen megszaba-

dulva tényleg benne élsz. Nem az óra ketyegése, és nem a naptár szabja meg a gondolataidat, a tetteidet.

A modern világ rabszolgáskorba dönt, hajszoljuk magunkat, hogy megőrizzük kényelmes életünket, és az ebben való öröklődés teljesen átalakítja értékítéletünket, izlésünket.

A bölcsek legtöbbször egyszerűbben és szerényebben éltek, mint maguk a szegények. A régi gondolkodók (kínaiak, indiaiak, perzsák, görögök) olyanok voltak, hogy külső jólét szempontjából nem akadt náluk szegényebb ember, viszont belső bőség tekintetében nem volt tőlük gazdagabb.

Életünk nagy részében azért dol-

gozunk, hogy fizessük a lakbért vagy a jelzálogkölcsönt és az egyéb járulékos számlákat, ahelyett, hogy építenénk egy, a legalapvetőbb igényeinket kielégítő, és egy rendes ház árának századrészébe kerülő kis sufnit, és a felszabaduló időben a belső világunkra figyelhetnénk. Az indiánok például olyan – ma bio, vagy öko nevezetű – sátrakban éltek, melyeket egy, de legfeljebb két nap alatt fel lehetett építeni, és mindenkinek volt sajátja. Nem úgy, mint ma, mikor a bérlakás adójaként annyit fizetünk, amiből teljes indián falvakat lehetne vásárolni.

Visszatérve a villanyszámlákra, az adókra és a gázra, sokadszorra is felmerül a kérdés: miért pazaroljuk legszebb éveinket arra a munkára, melyet kényelmi szükségleteink kielégítésére végzünk, míg ha a kényelemszeretetünkől (melynek rabszolgái vagyunk) egy kicsit feladnánk, a természethez, szeretteinkhez és önmagunkhoz közelebbi, és ezáltal sokkal emberibb életet élhetnénk?

Ezek a néhány napos sivatagi kiruccanások olyan utópiából adnak ízelőt, amely valamikor valóságunk volt – csak már rég elfeledtük. ■

Tel-Aviv Pride

FERTŐ NINCS, GYEREKMEGŐRZŐ VAN

„Ha felnézünk bármelyik meleg társkereső oldalra, csak ismerősöket látok. Úgy tűnik, az összes budapesti meleg itt van” – mondta egy Magyarországról érkezett barátom, aki mintegy harminczredmagával (ennyi turista érkezett 2015-ben) ellátogatott a tavalyi Tel Aviv Pride-ra. Persze nem csak azokat mozgatta meg a nagy esemény, akik kimondottan a parádé és a köré szerveződő kulturális, kulináris és hedonisztikus eseménysorozat kedvéért érkeztek ide...

Tavaly több mint 130 ezer ember vett részt a felvonuláson – ebből százezer helyi, azaz az ország lakosságának közel 1.5%-a. Ez azért mégiscsak nagy szó, főként egy olyan országban, amelyet rengetegen azonosítanak vallási dogmákkal, vagy származásból, tradíciókból adódó konvenciókkal. És bár tény, hogy Izraelben sincs kolbászból a kerítés – a tel-aviviaknál jóval tradicionálisabb eleveket való jeruzsálemiek például nem annyira kultiválják az évente megrendezett meleg, leszbikus, biszexuális, transzgender és queer felvonulást –, a Budapestről jól ismert kordonoknak, rendőri kíséretnek és ellentüntetőknek nyoma sincs, sőt még az olyan kisvárosok, mint Eilat is megtartják a meleg büszkeség napját. Akinek pedig nem tetszik a dolog, az egyszerűen csak távol marad.

A szivárványon túl

Ők viszont évről évre egyre kevesebben vannak: akinek Magyarországon erős a – hogy a megzakantt Kerényit idézzem – „buzilobbyi”, annak természetesen inkább fel egy tel-avivi látogatást, itt ugyanis a városvezetésnek afféle küldetése, hogy a városlakók nemre, korra, származásra, vallásra való tekintet nélkül részt vegyenek a tolerancia ünnepén. A főútvonalakon, sétálóutcákon szivárványszínű zászlók lobognak, a városházát pedig gigantikus méretű ledfal borítja egész hónapban, melyen felváltva jelenik meg a szivárvány zászló, és a kék-fehér egyenlőségjel – az LMBTQ személyek házasságához és gyermekvállaláshoz való jogát hirdető

szimbólum Izrael nemzeti színeiben. Tel-Avivban ilyenkor ha egy kávézó, egy étterem vagy egy butik kítúzi a szivárvány lobogót, az nem azt jelenti, hogy ezt a helyet kifejezetten melegek látogatják – egyszerűen csak annyit, hogy mindenkit szeretettel látnak.

Gay Pride egy hónapon át

A Fehér Város számára a meleg büszkeség hónapja elsősorban arról szól, hogy büszkének azokra a nyitott szívű, elfogadó és bátor emberekre, akik évtizedek óta harcolnak a kirekesztés ellen, és ezzel hozzájárultak ahhoz, hogy Tel-Aviv a Közel-Kelet San Franciscójává válhasson. A TLV Festre – az évente megrendezett nemzetközi LGBTQ filmfesztiválra – rengeteg heteroszexuális látogatót elpusztán azért, hogy többet érthessen meg a szubkultúrából, támogatásáról biztosíthassa a közösséget, és persze pusztán azért is, hogy jól érezzék magukat. Tavaly egyébként a *Viharsarok* című magyar film is terítéken volt, mi több, közönségdíjat is nyert.

A szokásos programok mellett tavaly az Expo TLV is helyt adott különféle kiállításoknak, kerekasztal-beszélgetéseknek, filmvetítéseknek és fellépéseknek – mindezt a város legnagyobb és legfrekventáltabb bevásárlóközpontjában.

Se jobbra, se balra, csak előre

A felvonulás előtt politikusok, aktivisták szólalnak fel. Tavaly érdekes volt látni, hogy Izraelben „jobbosnak lenni” nem jelent egyet a homofóbiával: sem a jobb-, sem a baloldali nem maradhat ki az LMBTQ közösség támogatásá-

ból, hiszen mindkét oldalnak vannak homoszexuális szavazói. A beszédek után megindult a százezres tömeg, és kerítések, pajzsos felsorakozó rendőrök és fröcsögő, provokáló ellentábor nélkül végigvonult a város legfőbb útjain.

Voltak harminc centis platformtalpat viselő transzvesztiták, kigyúrt, napbarnított macsók, rengeteg féle alternatív család két papával vagy két mamával, és persze számtalan érdeklődő – köztük vallásos muszlimok és zsidók –, akik mosolyogva fotózkodtak a kigatyás pasikkal. A tengerpartra érve a parádé beachpartivá változott, és amíg elkezdtek az egymást erős hivatalos bulik – köztük leszbikus murik, fétismulatságok, pop partik, többnapos fesztiválok a természetet látva élén –, itt tombolt a tömeg a helyi megasztárok koncertjeire. A legmókásabb azonban az volt, amikor hazafelé menet belefutottam egy csapat építőmunkásba, akik korántsem a Pride miatt feszítettek félmeztelenül az aszfalton, ám a munkát megszakítva készségesen pózolni kezdtek. Több, mint valószínű, hogy még csak nem is voltak melegek, de számukra a város liberális hitvallását hirdetni és képviselni valahogy fontosabb, mint hogy ki buzi és ki hetero. Vagy egyszerűen csak természetes.

Tragédiamentes Pride-ot!

Izrael többi városában sajnos korántsem ilyen felhőtlen az ünnepelés: tavaly a Jeruzsálem Pride békés tüntetői közé rontott egy ultraortodox zsidó férfi, és hét embert késett meg – akik közül sokan kritikusként kerültek, egy 16 éves lány, Sira Binkin pedig életét vesztette. A tragédia arra inspirálta az izraeli társadalmat, hogy állást foglaljanak, a lehető legegységesebben. Az ország magas rangú rabbijai közösen ítélték el a cselekményt, mondván: a hit és HaSem szeretete sosem jelenthet egyet az itélkezéssel, és végkép nem a gyilkosság alá.

Tel-Avivban mindenki (tisztelő) meleg

A Tel-Aviv Pride idején mindig eszembe jut, amikor Cseke Eszter, az *On The Spot* műsorvezetője (aki történetesen gimis osztálytársam is volt) pár kocktél után egyszer megkérdezett egy interjúban, nem nehéz-e Izraelben a meleg élet, én pedig azt válaszoltam: „Ugyan, Tel-Avivban mindenki meleg.” És bár Magyarországon természetesen a mai napig örömmel posztolgatják a több mint ötéves interjút szélsőséges zsidó-buzi-cigány-stb. gyűlölet fórumozók, ha Izraelben mesélem el a sztorit, mindenki nevet rajta, esetleg annyit fűznek hozzá, hogy „Miért baj az, hogy kimondtad az igazat?” Persze nyilvánvaló, hogy a vicc kedvéért sarkítottam, ugyanakkor bármikor kiállok amellett, amit mondtam: akik szexuális érdeklődésük kapcsán nem is kötőd-

Steiner Kristóf

Tel Aviv Pride 2016 – Az ideai fesztivál részletes és kiemelt programjai megtalálhatók Steiner Kristóf blogján, a www.whitecityboy.com-on.

„Férfiúval ne háj, amint hálnak nővel; utalat az... Ne tisztatlanságok meg magatokkal mindezek által, mert mindezek által lettek tisztatlanságok a nemzetek, amelyeket én elűzök előledek...” – áll Mózes III. könyvében, a Leviticusban. Az ortodox zsidó többség számára az utasítás egyértelmű és kikerülhetetlen – a homoszexualitás témája pedig ezzel mélyen eltemetődik a vallásos társadalom bugyraiban. Az ortodox környezetben élő melegeknek csupán két választásuk van: vagy beilleszkednek, megházasodnak és normatív életet igyekeznek élni – vagy búcsút mondvá múltjuknak, sokszor családjuknak, nevelítésüknek, elhagyják az őket elítélő-megnyomorító közeget.

Sokáig nehezen lehetett belátni a vallásos közösségekben élő melegek életébe – ám az internet megjelenésével és a meleg szervezetek tevékenységének köszönhetően az elmúlt évtized számos fontos változást hozott.

Izraelben a kétezres évek elején a *Walla* internetes hírlap fórumain indult el a változás, ahol egy bátor vállalkozó létrehozta a *Vallásos melegek* nevű csoportot. A fórumra egyre többen jelentkeztek be – ám ahogy a tagok száma nőtt, úgy vált vita tárgyává az is, hogy mi a szerveződések célja, milyen irányba haladjanak. Végül ebből a jött létre az ország két legfontosabb vallásos meleg szervezete, a *HOD* és a *Hevruta*. Mindkét csoport célja a vallásos meleg identitás megőrzése, az úgynevezett

A legtöbb meleg haredi házastárs, a feleség pedig nem is sejtí, hogy a férje homoszexuális. Ezek a férfiak kettős életet élnek és hatalmas árat fizetnek ezért.

konverziós terápiák beszüntetése és a vallásos meleg populáció elölépésének segítése volt – ám míg a HOD-hoz tartozók egyértelműen az ortodoxia berkein belül képzelték el mindezt, a halachához, a zsidó szokásjoghhoz való hűséggel és ragaszkodással, addig a Hevruta tagjai inkább a meleg szociális szerepével akartak foglalkozni és kevésbé a homoszexualitás vallásos vonatkozásaival.

Büszkeség és balítélet

VALLÁSOS MELEGÉK IZRAELBEN

Izrael – több mint hatmillió zsidó lakos, akiknek hatoda a legszigorúbban valláskövető ultraortodox vagy haredi csoporthoz tartozik. A legtöbb amerikai felmérések szerint – a híres Kinsey-riport 10%-át megcáfolva – egy adott társadalomban a felnőttek kb. 3,5%-a vallja magát homoszexuálisnak. Ez alól Izrael sem kivétel – számos rabbi legnagyobb bánatára...

Hirtelen elkezdtek napvilágra kerülni meleg fiatalok történetei, akik vagy bevallva vagy eltitkolva szexuális orientációjukat, maguk mögött hagyták korábbi életüket – sokszor végleg megszakítva a kapcsolatot családjukkal, szüleikkel. Emellett azonban van egy másik, néma csoport is: azoké, akik úgy döntöttek, hogy inkább a közösséget választják, saját igényeikkel, vágyaikkal szemben.

Különös házasság

Rájuk a HOD nagy hullámokat kavart 2014-es felmérése hívta fel a figyelmet, mely szerint a szervezetet felkereső 1157 ultraortodox zsidó férfi közül 768 (68%) élt házasságban. Ennek a csoportnak majdnem a fele nyilatkozott arról, hogy havonta legalább egyszer van házasságon kívüli szexuális kapcsolata másik férfival. A szervezetet felkeresők között pedig az ortodox spektrum minden részének akadt képviselője. Voltak litvánok és haszidok – a Ger, Vizsnic, Breszlev, Chabad, Sztátmár és Belz udvarokból

– és a legvaginosabb jesivák tanulója, a legvallásosabb városok lakosa. A HOD célja a felméréssel az volt, hogy megmutassák: a vallásos melegek kérdését nem lehet és nem szabad a szőnyeg alá söpörni.

„A legtöbb meleg haredi házastárs, a feleség pedig nem is sejtí, hogy a férje homoszexuális. Ezek a férfiak kettős életet élnek és hatalmas árat fizetnek ezért” – mondja Ron Jozsef rabbi, a HOD vezetője. „Szerencsére egyre kevesebb rabbi küldi ezeket az embereket úgynevezett „konverziós terápiaira” és egyre gyakrabban irányítják őket pszichológusokhoz és szakképzett szociális munkásokhoz.”

„Az ultraortodox társadalomban élő homoszexuálisok rendkívül nehéz helyzetben vannak. Egy meleg haredi férfi nem oszthatja meg érzéseit a barátjaival, közösségével vagy a jesivában, ahol tanul, hogy a családtagjairól vagy rabbi-nejéről már ne is beszéljünk. *A coming out* egy ilyen közeget teljes lehetetlenség” – teszi hozzá Jozsef.

Út a férfiaság felé

A HOD-dal és a Hevrutával párhuzamosan azonban lassan napvilágra kerültek azok a szerveződések is, amelyek szükségességét tették a meleg képviselő szervezetek létét. Ilyen például a 2001-ben alapított *Acat Nefes* („Pszichológiai tanácsadás”) szervezet, amely elsősorban homoszexuálisokkal foglalkozik, de segítséget kíván nyújtani azoknak is, akik a pornográfia, maszturbációval, prostitúcióval kapcsolatban szorulnak sürgős (és vallásos) segítségre.

Az Acat Nefes háromnapos workshopokon tereli rá az érdeklődőket a férfiaság felé vezető útra.

Az Acat Nefes egyike a tipikus konverziós terápiás szerveződéseknek. „Szakembereik” nem rendelkeznek megfelelő képzettséggel – de még ha rendelkeznének is, az organizáció szabályait követve hajmeresztő elvek alapján igyekeznek

kigyógyítani a hozzájuk fordulókat melegségükből. A szervezet hitvallása szerint a hozzájuk forduló homoszexuálisok maszkulinitását megerősítve azok rátalálnak majd a bennük rejtőző heteroszexualitásra. A gyógyulásra pedig nem is kell sokat várni – az Acat Nefes háromnapos workshopok során tereli rá az érdeklődőket a férfiaság felé vezető útra.

Te az anyém

Egy másik próbálkozás, *Arele Harel* rabbi módszere 2011-ben váltott ki komoly cionista visszhangot. A ciszjordániai Siló telep vallási vezetője megkérdően toleráns a vallásos melegekkel szemben: elfogadja szexuális orientációjukat és azt is, hogy közülük sokan a szüleikhez hasonló életre vágyanak – házastársra, gyerekekre. Harel rabbi ortodox cionista melegéből és leszbikusokból álló házaspárokat „szervez össze”. 2011-ig tizenegy ilyen pár lépett a menyegzői baldachin alá. Ő hozta össze Etti és Ron házasságát is, akik saját bevallásuk szerint rendkívül boldogok, hogy egymásra találtak és különleges szövetségüknek köszönhetően részesei lehetnek vallásos közösségüknek, sőt, már két gyermekük is született – mesterséges megtermékenyítés útján.

„A családot nem csak a szex és a szerelem tartja össze, hanem a szülők közötti szoros partneri kapcsolat is” – teszi hozzá Harel rabbi, aki szolgáltatásával azoknak a vallásos melegeknek kíván segíteni, akik számára elfogadhatatlannak a rabbijai által elítélt homoszexuális kapcsolatokat.

„Többnyire nagyon jól meg vagyunk, mintha üzletfelek lennénk” – mondja Etti és Ron. „Természetesen vannak vitáink és nézeteltéréseink, de kinek nincs? Jó barátok vagyunk, tiszteljük és szeretjük egymást.”

A rabbi, saját bevallása szerint, nem érdekli, hogy a párok egymás között pontosan mi-ben állapodnak meg – félrelehetnek-e, fenntartanak-e házasságon kívüli kapcsolatokat vagy hűségesek maradnak házastársukhoz. A riport készültkor a tizenegy párból kettő már válófélben volt.

Mindeközben Tel-Avivban, ebben a másik univerzumban meleg párok élnek elfogadó közösségekben – álmegoldások és hazugságok nélkül. ■

Kristóf Juli

Neot Szmadar

EGY RENDHAGYÓ KIBUC IGAZÁN DÉLEN

Eilatól 60 kilométerre, a tengerszint felett 400 méterrel van egy kibuc, ami egy kicsit más, mint a többi. Majd harminc éve ad otthont kétszáz olyan embernek, akik a nagyvárosi létet hagyták maguk mögött egy spirituálisabb, tudatosabb élet érdekében. Az útkeresés közben (és mellett) azonban fenntartják a kibuc szokásos intézményeit – a vegetáriánus étkezdét, bölcsit-ovit-iskolát –, és izletes biotermékekkel hódítják meg az országos piacot.

... Korányi Eszter ...

A hetvenes évek végén, amikor Izraelbe még nem nagyon jutott el a New Age és a különböző spirituális útkereső, ön- és világmegismerő iskolák, egy Jozsef Szafra nevű színész, rendező és életművész tanulókorokot alapított, főleg jeruzsálemi és tel-avivi fiatal egyetemisták, értelmiségiek számára.

A körök részvevőivel az önmegismerés, az élet tudatos át- és megélésének módjait kutatta, Gurdjieff és Ouspensky – két orosz származású misztikus-filozófus – tanai alapján. Olyan kérdésekkel foglalkoztak, mint hogy hogyan lehet az ember a mindennapok során tudatában a rutinjainak, hogyan tudja azokat megváltoztatni, mik azok a vonások, amelyek meghatározzák az életünket, amiket egyértelműnek veszünk és közben mégsem azok.

Azon kívül, hogy beszélgettek, olvastak, játszottak és különböző technikákkal igyekeztek kevésbé hétköznapi élni az életüket, a körök résztvevői egy idő után elkezdtek közösen alkotni – volt egy faragó műhelyük –, majd táborozni, később kommunákat alkottak. Innen jött az ötlet, hogy egy kísérleti évre mindannyian költözzenek össze, és próbálják meg az életüket teljesen a kutatásnak és a tanulásnak szentelni.

A művészetek háza – 13 évig épült, most műhelyek vannak benne

Hosszas keresés után akadtak rá Szafron kibucra, amit egy komoly belső viszály miatt épp elhagytak a lakói – az extrém sivatagi körülmények látszólag nem segítették a harmonikus együttélést. A település mellett egy apró katonai bázis és kommuna működött. Szafra és követői megkapták az államtól a használati engedélyt, és 1989 nyarán nagyjából kétszáz fiatal érkezett, hogy új életet kezdjen.

Ahogy az sejtethető, a kísérletnek nem lett vége egy év után, hanem a mai napig tart. Az alapítók nagyjából harmada továbbra is ott él, és a tanulás folytatódik, immár Krisnamurti, Eckhart Tolle és talán meglepő módon egyre több zsidó vallásos-misztikus szerző tanaival kiegészítve. A mindennapi élet így is a

termelés körül zajlik, a munka a legtöbb időt kitöltő és a legtöbb találkozásra alkalmas adó tevékenység – ebben nagyon eltér a nyugat-európai hippi közösségektől –, és ez ad alkalmat a legtöbb tanulásra is.

A napot együtt kezdi majd-nem mindenki, hajnali fél hatkor, egy húszperces közös néma teázással-meditálással az étkezés előtt, ezt követi a reggeli, majd elkezdődik a nap. Ahogy minden munkahelyen, úgy itt is van délelőtti szünet, ami alatt az éppen egy mun-

termelés körül zajlik, a munka a legtöbb időt kitöltő és a legtöbb találkozásra alkalmas adó tevékenység – ebben nagyon eltér a nyugat-európai hippi közösségektől –, és ez ad alkalmat a legtöbb tanulásra is. A napot együtt kezdi majd-nem mindenki, hajnali fél hatkor, egy húszperces közös néma teázással-meditálással az étkezés előtt, ezt követi a reggeli, majd elkezdődik a nap. Ahogy minden munkahelyen, úgy itt is van délelőtti szünet, ami alatt az éppen egy mun-

termelés körül zajlik, a munka a legtöbb időt kitöltő és a legtöbb találkozásra alkalmas adó tevékenység – ebben nagyon eltér a nyugat-európai hippi közösségektől –, és ez ad alkalmat a legtöbb tanulásra is. A napot együtt kezdi majd-nem mindenki, hajnali fél hatkor, egy húszperces közös néma teázással-meditálással az étkezés előtt, ezt követi a reggeli, majd elkezdődik a nap. Ahogy minden munkahelyen, úgy itt is van délelőtti szünet, ami alatt az éppen egy mun-

Tanulás mozgás segítségével – más néven ünnepi kórtánc

Az eddigiek alapján talán világos, hogy a kibuc itt csak egy praktikus forma, amit az állam és a társadalom is ismer és ért, azonban a működés, a közösség összetartó ereje – az élet és önmagunk tanulmányozása – nem a hagyományos kommunista-baloldali-cionista kibucideológia.

A mindennapi élet így is a

kahelyen dolgozók beszélgetnek egy adott témáról. A téma sokszor egy kérdés, ami éppen mindenkit foglalkoztat, vagy valami, amit valaki megfigyelt magán vagy a társain munka közben (például: Mitől válik a rutin fárasztóvá? Mi teszi a vezetőt vezetővé?).

Az ebédet gyűlés követi, ahol az egész közösséget érintő praktikusabb ügyekről van szó. Sokszor ezután is van még egy kis közös beszélgetés. Ezen kívül hetente egyszer mindenki részt vesz egy tanuló-élményfeldolgozó csoportban.

Pészachkor és Szukkotkor van egy-egy intenzív „elvonulás”, ahova régi önkéntesek, tagok is érkeznek. Bár a név eredetileg inkább a rutin megtörésére vonatkozott, az utóbbi pár évben valóban a kibuc egyik parkos-erdős részében alszik mindenki, sátrakban vagy anélkül, és ott is zajlik a legtöbb étkezés. Az ünnep során mindenki egy témát dolgoz fel

kahelyen dolgozók beszélgetnek egy adott témáról. A téma sokszor egy kérdés, ami éppen mindenkit foglalkoztat, vagy valami, amit valaki megfigyelt magán vagy a társain munka közben (például: Mitől válik a rutin fárasztóvá? Mi teszi a vezetőt vezetővé?).

A kibucban készített biotermékek, gyümölcslevek, kozmetikumok megtalálhatók az egész országban, de ha az ember Micpe Ramonon keresztül utazik Eilatra, a Szafron kereszteszódásnál érdemes megállni a kibuc útmenti éttermében (Pundak) is.

Ha ennél komolyabban is felkeltette az olvasó érdeklődését, a kibucban minden hétköznap van félig-vezetett túra, a régi katonai bázis agyaggal bevont házaiban kiadó szobák, valamint ötnapos „művészet és megfigyelés” tanfolyamok is tartanak. Az igazán vállalkozó kedvűek pedig elmenthetnek önkénteskedni – legalább egy hónapra, legfeljebb egy éltre... ■

Van az a fajta boldogság, amikor csak baktatunk az utcán, és virágok kezdenek hullani az égből. Az Atarim téren a betoneseményök árnyékában van valami varázserő. Félélemmel meghaladunk mellettük, Vivaldit játszának a felüljáró kockakövei, a szjmkokat rugdaljuk, majd nagy marékka a járókelők fejére szórjuk. A járdygek zsebkezdőjét pajkos félmosolyú urak veszik fel a járdáról. A virágok megsimogatják az arcukat és ök táncra perdülnek. A méltán hírhedt Pussy Cat sztriptizbár előtti placc másodpercek alatt pazar bálteremmé válik. A betonpadoknál várakozó strandtáskából kikandikáló eper-banán levek dudorászva várják, hogy a vidáman csilingelő négyes-hatos begörögjön. A zenét még egy szólamban hallani a csilingeléssel, amíg rádöbbenünk, hogy a Blaha Lujza tér nem sasszerűt ide a kedvünkért. És ahogy idepotyant, úgy illan el észrevétlenül a varázslat.

Ebből az örömteli alkonyatból baktatok tovább a Ben Jehuda utcán és hopp, megakad a szemem egy fodrászaton. A Ben Jehuda északi része a fodrászatok Mekkája. Ahogy a Senkint a cipőboltok találták meg maguknak, itt lépten-nyomon az üzletük előtt a járdán serénykedő hajszobrászok váltják egymást. A fodrászban pedig, amit kiszemeltem, a szokásos „diszkont” ár helyett a hajvágás féláron, csak ma, csak bejelentkezés alapján. Előkapom az internetet a zsebemből, megvan a számuk, kicsöng, bűgő hangú Álol veszi fel. Hallom a zenét a telefonban, ami előben is ömlik a szalomból, jelentem bejelentkezem, azt bűgja gyere, hopp itt is vagyok, ragyogok.

Aztán tovább bűg már előben ez a hatalmas ember, aki nagy valószínűség szerint a főnök. Pufók gyermekfelépítésén hatalmas cicanaci és ujjatlan garbó. Minden feszül és csillog, hatalmaságában vállig alapozott habtestével barokk puttóként repked a szalomban. Leültet

lyamatokat, de a kilátástalanság vége mindig kiszámíthatóan jó. A káosz örjítő és egyben mulatságos. Néha nem lehet jól szórakozni benne, máskor meg pont igen – morfondírozom, miközben rohan az idő, és feltűnik, hogy ebben a fodrászban senki nem figyel arra, amit csinál. A csillámló puttó egy nagyon sovány lány haját copfokba gumizza, majd újságpapírt gyúr a csaj csontos teste

Akciós fodrászat

..... Vadász Éva

egy tükör elé és a kezembe nyom egy Red Bull vodkát. Rögtön éjfél, mi lesz velem holnap a melóban? Félélemmel vegyes izgalomban várom a sorsom. A hajam kiszáradt, gubancolódik, török a vége, de igen hosszú. Még sose volt ilyen zuhatag, és erre örült büszke vagyok. Szeretem a zsidó hajamat, a nő haja a koronája, és most végre hosszú. Végül is ezért éltem mostanáig.

Ebben az országban minden megoldódik. Igaz, hogy káosz uralja a fo-

köré, néhol a haját a papírra ragasztja cellulusszal. Műgondos körültekintéssel rémnek öltözteti, majd kiküldi a szegény anorexiást az utcára, reklámozd a szalont fattya! Ragyogással vegyes rajongással a puttó bemutatja Orent, aki majd levágja a hajamat. Oren az utcán bagózik, szivalakú füstkarikát fúj nekem intgetve, az ablakon keresztül ismerkedünk. Teljesen mindegy, hogy kire bízom gyönyörű fűrtjeimet, úgymeg-nőnek újra. A puttó elküld a hajmosóba.

GRAFIKA SALAMON SÁRA

A mosósrác rángatja a fejemet, acélos ujjai a koponyáig hatolnak és mind-eközben szépeket bűg a fülembé. El-lentmondásos egy hajmosás. Visszaülök a tükörhöz és figyelek tovább. Oren közben elkezdte egy méteres hajú nő haját festeni. Foggal tépi az alufóliát. A puttó meg hajvágásba kezdett, de közben egy üzenetküldő alkalmazás nihilista hangulatjelével csa-

Másnap a hullámtörőig oda-vissza úszás után nem bajlódok a szárítással, vizes hajjal megyek aludni. Reggel, mintha most léptem volna ki Tibortól a napfényes Esztergomra útra. Oren egyszerűen tökéletesre alkotta meg a frizurámat az élvezethajhász fodrászati örület közben. Nem vágott a hullám közepebe, rendszeren kunkorodnak a tincsek, könnyű és friss a korona. Mondom, imádom ezt az országot. ■

A gépek háborúja

HARC A KERTVÁROSBAN

..... Arje Singer

van és hullanak a falevelek. Már nem is akarom említeni, hogy az utóbbi években betiltották ezeknek a leveleknek az elégetését, hiszen tűz lehet belőle. Szépen össze kell szedni és egy tartályban raktározni, míg elviszik valahová.

Na már most, jött egy okos feltaláló, aki gereblye helyett kitalált egy gépet. Most a kedves olvasó elképzeli egy porvasó figyelmet, hogy itt Ausztráliában minden fordítva van, mint Izraelben. Míg Izraelben az ember falra mászik a melegtől, itt fűteni kell. Amikor önkézfáznak, én beugrom az úszómedencébe. Amikor ott nyílnak a virágok a hegyekben, mint most, nálunk ős

telen nagy zajra ébredünk. A kedves szomszéd vetett egy ilyen gépet, és most porfelhő kezeledik kertünkhez. A másik oldalról a szomszéd szintén észbe kap, és most két irányból jön hozzánk a szemét. A munka elvégzése után mindketten leülnek tiszta kertjükben a nyugágyra, és várják, míg én középen észbe kapok.

Én kilépek a sárga levelekkel elárasztott kertembe pizzamában, és meglátogatom a szomszédot.

– Mondja, kedves szomszéd, mit csinál maga? – kérdezem.

– Olvasok. – Igen ám, de előtte bepiszkította a kertemet!

A kibucban előállított biotermékek az egész országban kaphatóak, de ezekből készülnek a helyi Pundak étterem fogásai is, mint például a képen látható, friss kecsketejből készített joghurtos fagyikehely

Halmos Sándor sorozata

Helena Rubinstein

A VILÁG ELSŐ SELF-MADE WOMANJE

Egyedülálló, harmincéves nőként érkezett Ausztráliába – zsebében egy pár tégelynyi krémmel. Szerény alapokról, kitartó munkával Helena Rubinstein felépítette a 20. század egyik legjelentősebb és legbefolyásosabb szépségipari cégbirodalmát. Krémeiket és púdereket kevert, amelyek örök fiatalságot ígértek, és közben aforizmákat szórt. „Nincs csúnya nő, csak lusta” – vallotta a krakkói zsidó lány és ennek megfelelően megszépítette három kontinens asszonyait.

Helena (Helena) 1870-ben vagy 1872-ben született Krakkóban, Naftali Rubinstein és Augusta Silberfeld nyolc leánygyermeké közül a legelsőként. Apja élelmiszerral kereskedett, közepes üzleti képességekkel, ám így is biztosítani tudta, hogy Helena orvosi egyetemre járhasson Krakkóban (más forrás szerint Svájcban). A lány, bár esze volt, mégsem fejezte be az egyetemet – nem bírta a vér látványát.

1902-ben vándorolt ki Ausztráliába nagybátyjához, Louis Silberfeldhez, pénz nélkül és elhanyagolható angol nyelvtudással. A legenda szerint már abban az évben szépségszalont nyitott Melbourne-ben – valójában azonban eleinte gyermekekre vigyázott, majd pincérmőként dolgozott. Ám rövidesen elkezdte kiépíteni kapcsolatait – és valóra váltani az álmait. Először egyedülálló krémjei keltek fel az ausztrál hölgyek érdeklődését. Egy nyomdász és egy iparművész barátja készített névjegyet neki, ezt használta első, melbourne-i szalonjában. Ott kezdte el árusítani a Crème Valaze-t, amely rövidesen páratlan hírnévre tett szert. Emellett bőrápolást is tanított klienseinek.

A visszamlékezők megosztottak abban, hogy ausztráliai otthona környékén talált gyógyfűvekből fejlesztette ki a krémet, vagy Krakkóból vitte magával az első tizenkét tégelyt,

Szinte angolul sem tudott, amikor szegény bevándorlóként harmincévesen megérkezett Ausztráliába.

amit egy magyar vegyész készített volna. A leírás mindenestre a Kárpátokból származó gyógynövényeket emlegetett, és bár a krém különleges képességeit az egészségügyi hatóságok megkérdőjelezték, magas színvonalához nem fért kétség. A Crème Valaze azonnali sikert aratott, és Helena karrierje megindult a felfelé vezető úton.

Helena Rubinstein elsőként foglalkozott a szépségpolási termékek összetételének tudományos kidolgozásával.

A napégette ausztrál nők között Helena legjobb reklámja saját hófehér bőre volt. A Crème Valaze-t elkapkodták a polcokról. Rubinstein azonban nem elégedett meg ennyivel. 1905-ben visszatért Európába, hogy vezető bőrgyógyásznál tanuljon, és krémjét továbbfejlessze. Ezt követően egy még nagyobb szalont nyitott Sydneyben. Az üzletet szinte klinikává varázsolta, ahol a különböző bőrproblémákat orvosi segítséggel kezelték. A kezdeti nagy sikerre való tekintettel több hűgát segítette ki Ausztráliába.

Hamarosan Londonban (1908) és Párizsban (1912) is szalont nyitott. Üzletpolitikájának alapja az volt, hogy hangsúlyozta termékeinek tudományos összetételét, és saját maga készítette ki szakembereit. „Orvosilag igazolt” bőrápolási termékeket, fűrdő-

szereket és vízhatlan szempillafestéket állított elő. A társasági hölgyek heti száz fontot fizettek rendszeres kezeléseiért.

Londonba érkezése után, 1908-ban Helena férjhez ment William Titushoz, egy lengyel-amerikai újságíróhoz. Ő ismertette meg Helenát a modernizmussal mint művészeti irányzattal – szalonjai ettől fogva művészi hangulatot árasztottak. Titus fogalmazta meg a cég sajtónyilatkozatait, reklámjait. Két fiuk született, Roy Valentine és Horace Titus.

Az I. világháború kitörésekor Párizsból New Yorkba menekültek, ahol Helena 1916-ban megnyitotta első amerikai szalonját, a Maison de Beauté Valaze-t. Testvérei segítették amerikai és kanadai szalonjai irányításában. Néhány nagyáruháznak lehetővé tették termékeik árusítását, de Helena fenntartotta a képzés és felügyelet jogát.

A New York Times szerint minden idők legnagyobb amerikai vállalkozónője lett. Tudományos jellegű szépségpolási doktrínája, orvosi jellegű konzultációi, előírásai és kezelései a 20. század leghatalmasabb iparágának alapjait fektették le. Pillanatok alatt hozta létre birodalmát, és napóleoni hűvvel helyezte el rokonait cégében. Ügyfeleit rendszeres testmozgásra, a dohányzás elhagyására, egészséges étkezésre sarkallta. Briliáns újító volt.

Eladószeremélyzete képzéseken vett részt, ahol elsajátították, hogyan tanítsák meg a nőknek a bőrápolás forté-

A mesés Crème Valaze, amely elindította Helena Rubinstein csillag pályafutását.

lyait, és szépségdiétákat is javasoltak. Bevezette a Szépség Napját szalonjaiban, felismerte és ki is használta a reklám erejét.

A háború után Helena és Titus elhidegültek egymástól. Titus könyvesboltot nyitott Párizsban, Rubinstein művész-szalont. Fennmaradó idejét a műgyűjtésnek szentelte. Ékszereket, antik miniatúrákat, bútort, modern afrikai műalkotásokat szerzett be. „Üzletasszony vagyok, nagyban vásárolok” – mondta. Helena gyűlölte a fecsegést, és olyan takarékosnak ismerték, hogy ebédjét papírzacskóban hordta magánál, azonban egyéni sorsokkal és ügyekkel kapcsolatban – például Izrael támogatásában – igen nagylelkűnek bizonyult. Stílusára azonban kényes volt: a legjobb tervezőktől vásárolta ruháit.

Élvezte üzlete virágzását, de riválisaival, Elizabeth Ardennek és Charles Revlonnal folytatott harca rendki-

vül sok keserűséget okozott neki. Ardennek esküdt ellenségek voltak; bár mindketten New Yorkban éltek, soha nem találkoztak. Egyikük sem volt született szépség, annál inkább becsvágyó és uralkodó természet. Származásukat mindketten titkolták, pontos életkorukról nem nyilatkoztak.

A harmincas évek elején drága pénzért eladta amerikai üzletrészét, majd amikor a Wall Streeten a részvények árai zuhanni kezdtek, potomon áron visszavásárolta őket. Ezt követő-

Rubinstein és Dali nemcsak barátok, de üzlettársak is voltak: a művész a diva arcképevel díszített púderesdobozt tervezett Helena cégé számára.

Akár magánéleti, akár üzleti döntésekről – mindig saját kezébe vette a dolgokat.

„A kemény munka távol tartja a náncokat az elmétől és a lélektől.”

1959-ben nyílt meg a Helena Rubinstein Modern Művészetek Pavilonja, mely 1971-ig a Tel-Aviv Múzeum otthonául szolgált.

Rubinstein asszony vagyonának egy részét emberbaráti szolgálatra, kulturális és oktatási intézményekre fordította, valamint szegények – főként nők és gyermekek – támogatására. „A vagyonom nöktől jött, ezért rájuk és gyermekeikre kell fordítani” – mondta. Kitérővel jutalmazta azon hölgyeket, akik munkásságukkal jelentősen hozzájárultak a tudomány haladásához. Portréját számos ismert festő elkészítette, többek között Salvador Dalí és William Dobell, amikor utolsó alkalommal látogatott Ausztráliába. 1959-ben Moszkvába ment, ahol hivatalosan képviselte az USA kozmetikai iparát az Amerikai Nemzeti Kiállításon. 1964-ben kiadta önéletrajzát, *My Life for Beauty* (Életem a szépségért) címmel.

Helena, aki még betegágyából is foglalkozott alapítványával, 1965-ben, 94 évesen halt meg. Halálakor a cég vagyonát 60 millió dollárra becsülték. Magánvagyonának egy részét ma is alapítvány kezeli.

Helena hiperambiciózus nő volt, energikus, akaratos, egyszer tiszta, mások ösztöne. Eldobta férjét is, amikor hátráltatva érezte magát karrierjében. Imádkozta a gazdagságot, kitalálta saját műfaját és megmászta a társadalmi ranglétrát. Soha nem hagyta magát legyőzni. Emberbaráti tevékenysége, Izrael támogatása és amit a nők önértékeléséért tett, örök emlék az utókor számára. ■

Kezdetől aggódo figyelemmel követte Izrael sorsának alakulását, s nagyvonalú támogatója lett az országnak. 1953-ban hozta létre a Helena Rubinstein Alapítványt, s ennek szervezésében jött létre a Tel-Aviv Múzeumban a Helena Rubinstein Modern Művészetek Pavilonja, ahol saját miniatűr szobakollekciója is otthonra lett.

1957-ben megalapította a Helena Rubinstein Utazó Művészeti Ösztöndíjat Ausztráliában. Számos egészségügyi intézményt támogatott, létrehozta az Amerika–Izrael Kulturális Alapítványt és számos ösztöndíjat izraeliek számára.

Rubinsteinet nemcsak a szobrok szépsége fogta meg, a nőkre is úgy tekintett, mint művészeti alkotásokra.

„Az asztaltól akkor kell fölállni, amikor még tudnál enni egy kicsit.”

A SAJT GALUSKÁTÓL A TÚRÓ GOMBÓCIG

Sávuoti receptjeink

A sávuoti ételk jellegzetessége, hogy általában tejesek. Szimbolizálja ez a törvény adását, hiszen ahogy a gyermek fejlődésében nélkülözhetetlen a tej, úgy az ember életében is nélkülözhetetlen az Istentől kapott törvény.

..... Balázs Ibi

Sajtgaluska

Hozzávalók: 50 g reszelt (ha lehet, füstölt) sajt, 1 db egész tojás, 3 ek. finomliszt, 2 dl tej, 1 ek. ételízesítő, 1 ek. olaj, 1 kk. só, 1 kk. őrölt bors

A tojást habosra keverjük, sózzuk, borsozzuk, belekeverünk 2 evőkanál lisztet és a reszelt sajtot. Jól eldolgozzuk, és tíz percre félerakjuk. 8 dl vizet felforraltunk, beletesszük az ételízesítőt és az olajat. A sajtos masszát galuskaszaggatóval (vagy kanállal) a vízbe szaggatjuk. Ha az összes galuska feljött, meg is főtt. A maradék lisztet simára keverjük a tejben, és a levesbe csorgatjuk. Folytonosan kevergetve jól kiforraljuk és azonnal tálatjuk.

Tipp: Egy-két teáskanál vágott friss vagy szárított kapor, petrezselyemzöld belekeverhető a főzés utolsó pillanatában.

Juhtúrós karfiol

Hozzávalók: 1 nagyobb fej karfiol, 1 gerezd fokhagyma, 100 g reszelt sajt, 150 g juhtúró, 2 dl tejföl, 50 g vaj, 1 ek. finomra vágott petrezselyem, zsemlemorzsa, 1 tojássárgája, só, bors, szerecsendió

A karfiolt megmossuk, rózsáira szedjük és enyhén sós vízben a felaprított fokhagymával együtt puhára főzzük. Még melegen hozzáadjuk a reszelt sajtot, a juhtúrót és a petrezselymet. Kivajazott, zsemlemorzzával megszórta tűzálló tálba tesszük. A tetejére ráöntjük a tojássárgájával, egy kevés szerecsendióval és egy kis sóval elkevert tejfölet, vajdarabkákat teszünk rá, és forró sütőbe helyezve addig sütjük, míg a teteje meg nem pirul.

Makaróni háziasan

Hozzávalók: 250 g makaróni, 80 g vaj, 200 g reszelt sajt, 1 dl ketchup, só

A makarónit bő, sós vízben kifőzzük, majd leszűrjük. A forró tésztát lábasba öntjük, apró vajdarabkákat teszünk rá, majd rászórjuk a reszelt sajt felét. Nem keverjük meg, csak fedővel letakarva jól összerázzuk. Tátra borítjuk, tetejére öntjük a ketchupot és meghintjük a maradék reszelt sajttal.

Sajtos túrógaluska

Hozzávalók: 300 g liszt, 120 g tehéntúró, 120 g reszelt sajt, 2 tojás, 40 g vaj, kevés kapor, só

A túrót elkeverjük a liszttel és a tojásokkal. Sózzuk, és annyi vizet adunk hozzá, hogy közepesen sűrű tésztát kapjunk. Belekeverjük a vágott kaporot, majd sós vízbe szaggatjuk. Ha megfőtt, alaposan lecsepegetjük és kivajazott tálba terítjük a felét, megszórjuk a reszelt sajt felével, majd betakarjuk a maradék galuskával és sajttal. Sütőben szép pirosra sütjük.

Gombás túrógombóc

Hozzávalók: 500 g túró, 3 tojás, 2 dl búzadara, 400 g gomba, 1 evőkanál paradicsompüré, 1 kis fej hagyma, 1 ek. olaj, 2 dl tejföl, 100 g reszelt sajt, só, őrölt bors, kevés babérlevélpor

A túrót áttörjük, összedolgozzuk a tojásokkal és a búzadarával, majd állni hagyjuk legalább egy fél napig. A megtisztított gombát és a hagymát apróra vágjuk. Sóval, őrölt borssal addig pároljuk, míg a levét el nem főtte. Zsírára sütjük és paradicsompürével, babérlevélporral ízesítjük. A túrómaszából úgy formálunk gombócokat, hogy a közepükbe egy-egy kupacnyi gombapépet csomagolunk. Sós vízben kifőzzük. Megforrosított tejfölet leöntjük, reszelt sajttal meghintjük.

Tipp: Tepsiben át is süthetjük, de akkor a tetejére tejfölös tojássárgája és reszelt sajt kerül.

Stíriai metélt

Hozzávalók: 500 g túró, só, citromhéj, porcukor, 150 g liszt, 8 db tojás, 2 dl tejföl, 200 g vaj, 200 g cukor, 1 cs. vaníliás cukor, 100 g mazsola

A túróhoz hozzáadjuk a lisztet és két tojássárgáját, tésztát gyúrunk belőle. Kinyújtjuk, ujnyi vastag szeletekre vágjuk és sós, forrásban lévő vízben kifőzzük. Közben a vaját a megmaradt tojások sárgájával habosra keverjük, hozzáadjuk a cukrot, a vaníliás cukrot, a mazsolát, a reszelt citromhéjat és a tejfölet, majd a végén a keményre vert tojásfehérjét. Belekeverjük a kifőtt tésztát. Kivajazott, kilisztezt tepsibe öntjük, és közepes hőmérsékletű sütőben megsütjük. Kockára darabolva és porcukorral meghintve tálatjuk.

Kapros-túrós lepény

Hozzávalók: tészta: 2 dl tej, 10 g élesztő, 1 tojás, 50 g vaj, 250 g liszt, csipet só; töltelék: 400 g túró, 3 ek. cukor, 2 tojás, 1 ek. búzadara, 1 kk. apróra vágott kapor; tetejére: 1 ek. tejföl, 1 ek. cukor, 1 tojássárgája

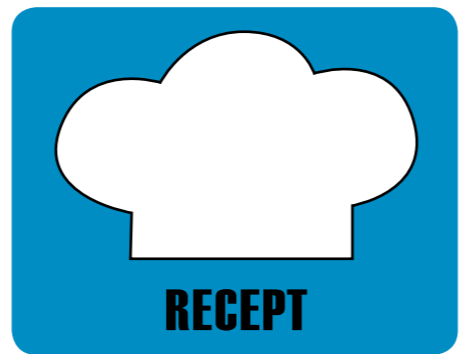

A tészta hozzávalóiból kelt tésztát készítünk. Jól kidolgozzuk. Lágy tésztát kapunk, ezt megkelesztjük, ujnyi vastagra nyújtjuk és kikent tepsibe tesszük. A töltelékhez a túrót a cukorral, 2 tojássárgájával, búzadarával, kaporral jól összekeverjük. Óvatosan, hogy össze ne törjön, hozzáadjuk a tojások felvert habját. A töltelékkel a tésztára kenjük, és lassú tűzön sütjük. Amikor majdnem kész, tejföl, cukor és tojássárgája keverékével megkenjük, majd 2-3 percre visszatesszük a sütőbe, így a tészta teteje szép piros lesz.

Pillekönnyű túrógombóc

Hozzávalók: 250 g túró, 1 tojás, 1 ek. búzadara, 1 ek. zsemlemorzsa, pici só, pici cukor, olaj, zsemlemorzsa

A túrót villával összenyomkodjuk, hozzáadjuk a tojássárgáját, 1-1 ek. búzadarát és zsemlemorzsat, pici sót. A fehérjét habbá verve hozzákeverjük. Gombócokat formázunk és addig pihentetjük, amíg a főzővíz formi kezd. Beledobáljuk, és miután feljött a tetejére, 4-5 percig főzzük. Olajon zsemlemorzssal pirítunk, és a pirított morzsába mergetjük a kifőtt gombócokat.

Cöliákia DRÁMAI LEHET A LISZTÉRZÉKENYSÉG

A cöliákia (lisztérzékenység, glutén-intolerancia) krónikus autoimmun betegség. A glutén a kalászos gabonákban – búza, árpa, rozs, tönköly – jelenlévő fehérje, más néven siker.

A betegségnek nincsen gyógyszeres terápiája, kizárólag az élethosszig tartó szigorú gluténmentes diétával érhető el tünetmentesség. Csak Európában a cöliákia 7 millió embert érinthet, ám helyes diagnózissal csak a betegek alig 15 százaléka rendelkezik. Ennek oka, hogy a jellemző tünetek rendkívül sokfélék: hasmenés, székrekedés, puffadás, erős fogyás, gyerekeknél a súlygyarapodás elmaradása is felhívhatja a figyelmet a kórképre. A súlyvesztést elfedheti az, hogy az elégtelen fehérjefelvitel miatt vízvisszatartás jelentkezik, így a boka környékén gyakori az ödéma kialakulása is.

Megjelenhetnek egyéb emésztőszervi tünetek is, a betegek egy részénél például visszaforduló, fájdalommentes fejfájás, fájdalmas afták jelentkeznek. Ezekhez általános tünetek is társulhatnak (fáradékonyosság, rossz közérzet, vashiány, vérszegénység, hajhullás), és a tünetek akár teljesen el is maradhatnak.

Az egészséghez vezető első lépés a diagnosztizálás. Ám a cöliákias tünetek megjelenése és a diagnózis között eltelt idő Európában átlagosan több mint tíz év. Márpedig ha a beteg továbbra is fogyaszt gluténtartalmú ételeket, akár olyan súlyos szövődésmények is kialakulhatnak, mint a vékonybél daganatos betegségei, csontritkulás, depresszió, meddőség, vetélések. Ezért is nagyon fontos, hogy a diagnosztist követően a beteg fogadja el és tanulja meg a gluténmentes diétát, és szigorúan tartsa is be azt.

Ha valaki úgy érzi, hogy tünetei a gluténtartalmú ételek fogyasztását követően jelentkeznek, keressen fel egy gasztroenterológiai szakrendelőt, ahol a szükséges vizsgálatokat elvégzik. Fontos, hogy a vizsgálatok lezárásáig a gluténtartalmú ételek fogyasztását ne hagyják abba, mert csak így mutatható ki hitelesen, hogyan reagál a szervezet a gluténra. ■

Krasznai Éva

Maccabi Európa Játékok Budapesten!

MÁR ÉPÜL AZ ÚJ ZSIDÓ KULTURÁLIS ÉS SPORTKÖZPONT

..... Lévai György

Tavaly novemberben jött a hír, hogy Budapest nyerte a 2019-es Maccabi Európa Játékok rendezési jogát, a szintén pályázó Bázelt megelőzve. Az esemény mérföldkőnek tekinthető a magyar zsidóság életében, hiszen nemcsak Magyarországon, de Kelet-Európában sem rendezték még meg soha a versenyt. A Maccabi Játékokon közel 2500 sportoló részvétele várható, ezzel Magyarország legnagyobb sporteseménye lesz 2019-ben.

A kijelölés óta közel fél év telt el, így felkerestem a Maccabi VAC elnökét, Jusztin Ádámot, hogy számoljon be az eddig eltelt időszakról.

– Természetesen nagy öröm számunkra és egyben nagy felelősség is, hogy egy ilyen nagy világeseményt rendezhetünk – mondta. – Talán nem árt megjegyezni, hogy a közeljövőben több nagy sportverseny színhelye lesz Magyarország: itt rendezik az Európai Ifjúsági Olimpiát és a FINA úszó világbajnokságot, hogy csak a legjelentősebbeket említssem. A Maccabi Játékok fő szervezője az EMG 2019 Kft. nevű projektég, amelynek tagjai az MTK, a MAZSIHISZ és a klubunk, a Maccabi VAC, de a kormány is támogatja ennek a nagy eseménynek a megrendezését. A rendezvény ugyan csak tiznapos, de nekünk ez sokkal többről szól, a magyar zsidóság jövőjének meghatározó

eseményét szeretnénk megrendezni, amely rengeteg magyar zsidó fiatal számára mutatja meg, hogy a sport hogyan tanít egyszerre feyelemre és nyújt ugyanakkor örömeledt pillanatok – mondta Jusztin.

Az egyes sportesemények mellett a nyitó és záró ünnepséget is az újonnan épülő zsidó sport- és kulturális központ Hidegkúti Nándor stadionjában rendezik majd meg.

A sport- és kulturális központ azonban nemcsak a Maccabi Európa Játékok alatt tölt majd meg meghatározó szerepet a zsidó sportéletben, hanem

a nagyszabású nemzetközi sportesemény után is. A beruházás alapvetően változtatja meg a magyar zsidó kulturális és sportéletet. Háttérrel biztosít a jövő generáció számára, a zsidó közösségi és kulturális élet új, modern központja lesz.

– Sportegyesületünk 1989-ben alakult újjá, így a harmincéves jubileumunkon fogadhatjuk egész Európa zsidó ifjúságának sportolói Budapestben – mondta el a Maccabi VAC elnöke. – Jövő nyáron kerül sor az egész világ zsidó sportolói számára rendezett Maccabi Játékokra Izraelben, ahol

A magyar Maccabi története

Magyarország egyetlen zsidó sportegyesülete, a Maccabi VAC 2016-ban ünnepeli alapításának 110. évfordulóját. Az 1906-ban Magyar Vívó és Atlétikai Club néven létrejött egyesület hamar a magyarországi zsidó sportélet központjává vált, működtetésében azonos jelentőséget tulajdonítottak az élsportolók felkészítésének és versenyztetésének és az ifjú nemzedékek nevelésének. A VAC első bázisa a budapesti Wesselényi utcai iskolában létesített tornacsarnok volt, majd a harmincas években megépült Abonyi utcai Zsidó Gimnázium lett az otthona, ahol modern tornacsarnok és sportpálya is létesült. Az egyesület csatlakozott a Maccabi Világszövetséghez, mely négyévente megrendezi a Maccabi Világjátékokat (Makkabiáda). A klub a világszerte működő Maccabi klubokhoz hasonlóan mindig fontos feladatának tekintette a zsidó hagyományok ápolását.

1938-ban az egyesületet betiltották. 1945-ben újakezdte működését, de 1949-ben ismét bezárta kapuit. Ezután – egy betiltással végződő próbálkozástól eltekintve az 1950-es évek elején – negyvenéves szünet következett. Az 1989-es újjáalakulás óta minden Világjátékon és a szintén négyévente, két év eltolással megrendezett Európa Játékokon képviselte Magyarországot a klub kisebb vagy nagyobb küldöttsége.

bemutatjuk a 2019-es esemény előkészületeit.

A Maccabi Európa Játékok alatt a sport mellett a magyar zsidó kultúra is főszerepet kap, ugyanis a Játékokkal egyidőben rendezik meg Európa legnagyobb zsidó fesztiválját, a Zsidó Kulturális Fesztivált. A kulturális programok révén a külföldi sportolóknak és látogatóknak lehetősége nyílik megismerni és átélni a vibráló sokszínű magyar zsidó életet. ■

A második izraeli Makkabiáda plakátja 1935-ből. A 28 részt vevő ország között Magyarország is ott volt.

Judafest Utcafesztivál 2016

„NÉMET ZSIDÓK – ZSIDÓ NÉMETEK”

Nyárindító kulturális és gasztro-nómiai utcafesztivál június 5-én vasárnap Budapest belvárosában – egész napos evés-ivással, szórakozással, koncertekkel és gyerekprogramokkal. Idén kilencedszer rendezik meg a Judafest Utcafesztivált a Kazinczy utcában.

Az egykori Kereszt – mai Kazinczy – utca, ahol kóser húsüzemek, kóser éttermek, rózsumok, kártyafestő műhelyek és kávéházak sorakoztak, egy napra szinte teljes hosszában szabadtéri színpadoknak, és a zsidó kultúrához kapcsolódó, színesebbél színesebb programoknak ad majd otthont.

A rendezvény során három színpad várja a látogatókat ingyenes programjával egész nap – hogy a változatos standokról és más eseményekről már ne is beszéljünk.

A Neon zenei színpadon, az Elektrotechnikai Múzeum udvarán lesz gyerekkoncert – Farkasházi Réka és a Tintanyúl szereplésével, színházi előadás gyerekeknek a Szamárfül Projekt előadásában, fellép a Baltázár Színház és Novák Péter, Tititá Kalandozás Ritmusországban című műsorával. Este a Shmittse Katze klezmer band húzza majd a talpalávalót.

Mindeközben a Miele gasztroszínpadon a német zsidó konyha ízeivel ismerkedhet meg a látogató, részt vehet a Judafest sütiverseny kóstolással egybekötött döntőjén és megismerkedhet a színpad két házigazdája, Gaby Baum és Steiner Kristóf ételreceptjeivel.

A gyerekközönség számára a Centráli udvarban megnyílik a Gyerekibuc,

ahol az ifjú látogatók kuktáskodhatnak a mitbáchban (konyhában), kertészkedhetnek a hácerban (kertben), vagy moshatnak a mákbeszában (mosodában) és az itt keresett kibucpénzen pedig bulizhatnak a bárban vagy bevásárolhatnak a makóletben (vegyesboltban) – esetleg mehetnek egy kórt a hintán.

Az utcafesztivál vendégei egész nap a zsidónegyed rejtett zugait bemutató vezetett sétákon vehetnek részt, de lesz virtuális Jeruzsálem túra, moziátor, kirakodóvásár és piac – és még a héber kalligráfia rejtelmével is meg lehet majd ismerkedni. „Mily szépek a te sátraid...” címmel a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár a zsidó hagyományról szóló vándorkiállítás is megtekinthető lesz a rendezvény során. A finom falatokról a gondoskodni és cukrászdái gondoskodnak majd.

A rendezvényre a belépés ingyenes. ■

Gárdos Péter Hajnali láz

„Nincs más. Vagy ő van, vagy meghalok.”

Svédország, 1945. Országoserte koncentrációs táborokból szabadult embereket ápolnak. A 25 éves Miklóst újra halálra ítélik: az orvos hat hónapot ad neki. De Miklós hadat üzen a sorsnak: levelet ír 117 magyar lánynak, akik annak idején földjei voltak, s most itt vannak valamelyik rehabilitációs táborban.

Kedves Nóra, kedves Erzsébet, kedves Lili, kedves Zsuzsa, kedves Sára, kedves Szeréna, kedves Ágnes, kedves Giza, kedves Baba, kedves Katalin... Reggeltől estig ír – levelet, verset, cikket –, fordít, a hazai híreket lesi, várja a gyógyulást és feleséget keres, akivel odahaza újra kezdheti az életét. És a válaszlevelek között hamarosan rátalál az igazira: Lilire. A kezdetben még tapogatózó levélváltás egyre intímabbá válik. Hőseink elhatározzák, megpróbálják elintézni, hogy láthassák egymást személyesen is. Mindenáron élni és szeretni akarnak.

A *Hajnali láz* az élet szerelmes regénye, amelyet öt évvel első magyarországi megjelenése után a világ legfontosabb kiadóival is fel fedeztek. A Publishers Weekly és a Booktrade által az idei Londoni Könyvvásár legfontosabb könyvének tartott *Hajnali láz* külföldi jogaiért a világ vezető kiadói versengtek. Eddig 26 kiadó vette meg a fordítási jogokat, és a kiemeltnek számító angol, német, francia, olasz, spanyol nyelvterületeken 8-10 jelentős kiadó versenyzett heteken át azért, hogy megszerezzék a könyv kiadásának jogát. Szinte valamennyi európai nyelven hamarosan megjelenik a *Hajnali láz*, emellett olyan országokban is saját nyelven olvashatják majd a könyvszeretők, mint Brazília, Tajvan, Kína, Korea.

A *Hajnali láz* Gárdos Péter filmrendező első regénye. A könyvből készült filmet 2015 decemberében mutatták be. Magyar nyelven e-book formában is elérhető. ■
(Libri Könyvkiadó)

Elhunyt Lusztig József

A cfáti magyar zsidó múzeum alapítója a magyar nyelvterületről származó zsidók egyik legfontosabb tárgyi és szellemi gyűjteményét hozta létre.

Lusztig József Észak-Izraelben pedagógusként dolgozott, majd nyugállományba vonulása idején, 1987-ben feleségével, Évával és néhány barátjukkal elhatározták, hogy emlékmúzeumot hoznak létre a magyarul beszélő, magyar kultúrájú zsidóság emlékezetének izraeli megőrzésére.

Kezdeményezésük nyomán rövid idő alatt rendkívül gazdag tárgyi és levéltári anyag gyűlt össze, amelynek elhelyezésére és bemutatására 1990-ben megnyitották az azóta folyamatosan gyarapodó és méltán világszerte híressé lett cfáti magyar zsidó emlékmúzeumot.

Lusztig József önkéntesként végzett sokéves munkájáért számos magyar és izraeli elismerésben részesült. Izraelben az Oktatási Minisztérium sportszervezői érdemeiért és társadalmi szerepvállalásáért tüntette ki, s megkapta többek közt a rangos Nordau-díjat is. Magyarországon a magyar zsidóság tárgyi és szellemi értékeinek megőrzése érdekében végzett tevékenységéért 2004-ben elnyerte a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét, a szegedi hitközség elismerését, és a MAZSIHISZ-től a *Magyarországi Zsidókért* kitüntetését.

Lusztig József 1926-ban Bécsben született, majd családjával kisgyermek korában Magyarországra, Czellőmölkre költözött. A zsidók taníttatását korlátozó antiszemita törvények miatt nem értesítést nyújtó intézményben, hanem a szakmunkásképzést biztosító MIKÉFE (Magyar Izraelita Kézmű és Földművelési Egyesület) iskolájában tanult a háború idején Budapesten.

1944-ben a németek bevonulása után mivel még nem volt katonaköteles, a Gestapo székházának építkezésére vitték dolgozni a Svábhegyre, majd szeptemberben, 18 évesen behívták munkaszolgálatra.

1944 novemberében megszökött egységétől egy Németország felé tartó hajóról, és Budapest felszabadulásáig bujkált, illetve a svájci és svéd nemzetközi védetség alatt lévő há-

zaknál segítette a cionista ellenálló munkáját.

A II. világháború után a Habonim Dror nevű cionista mozgalomban tevékenykedett, ahol ifjúsági vezető lett, megismerte későbbi feleségét és egy harminc fős csoport élén illegálisan elindult Palesztina felé Ausztrián és Olaszországon át.

Hajójukkal 1948. május 14-én, éppen a zsidó állam kikiáltásának napján értek Izraelbe, ahol a haifai kikötőben először táncoló, éneklő ünneplőkkel találgattak, akikről eleinte azt hitték, hogy az új bevándorlókat köszöntik, és nem Izrael megszületését üdvözlők.

Észak-Izraelben részt vett Bét Haemek kibuc megalapításában, majd két év elteltével Cfátra költözött, ahol torna- és zenetanári képesítést szerzett. Jelentős szerepet játszott Izrael sportéletének megteremtésében, az észak-izraeli sportszövetség egyik alapítója, valamint a helyi művelődési házak egyik megteremtője volt. ■

Gyászol az Új Kelet

Az Új Kelet szerzői és szerkesztői egy emberként gyászolják Lusztig Józsefet. Schnapp Lea, újságunk rovatvezetője mindannyiunk nevében búcsúzik.

A Magyar Nyelvterületről Származó Zsidók Cfáti Emlékmúzeumának egyik alapítója, Lusztig József távozása mélyen megrendített.

Szívómból kívánom, hogy felesége, Éva és fia, Roni, valamint a múzeum munkaközössége és barátai abban leljenek vigaszt és erőt, hogy drága halottjuk eszméit, munkáját és lelkesedését továbbviszik a következő nemzedékek nevelése, tanítása és hagyományaink megőrzése érdekében.

Emléke legyen áldott!
Schnapp Lea

Páholy hírek Egervári Verától

Spanyolország akkor és most

A páholy tagjai ebben a hónapban Spanyolországba „rándultak ki” – Káin Ági számolt be legutóbbi utazásáról, és repítette a netanjai tagokat – repjegyek nélkül – az Ibériai félszigetre.

Az előadó idei útját egy harminc évvel ezelőtti másikkal hasonlította össze. „Annak idején Spanyolország elmaradt agrárszágként mutatkozott be az odalátogatóknak” – mesélte Ági.

Pedig évszázadokon át a sokféle-fajta nép, hagyomány és kulturális hatás nagy embereket szült itt: Cordoba városában született a nagy római filozófus, drámaíró és államférfi, Seneca. A déli vidék gazdag római kolóniái pedig híres hadvezéreket, de három római császárt is adtak a birodalomnak: Hadrianust, Traianust és Theodosiust.

Zsidó filozófusok, költők, utazók is éltek és alkottak a mórrok Spanyolországában: Ibn Gvirol, Maimonidész, Ibn Ezra és sokan mások.

Spanyolország hatalmas változáson ment át azóta. A kétezres évek világgazdasági válsága is nyomot hagyott az országon, de ragyogását nem tudta elveszíteni. Bizzunk benne, hogy tovább fog fejlődni, szépülni a következő évtizedek során, és minél több kincsét tárja majd elének ez a varázslatos, gazdag föld.

A páholy másik ehavi összejövetelén a népszerű író, Róna Éva beszélt a Jom Hasoá alkalmával. Előadását, mint mindig, hatalmas lelkesedés fogadta. ■

A netanjai Löw Immanuel Páholy JÚNIUSI PROGRAMJA

2016. június 7-én, kedden du. 5 órakor

ÉVADZÁRÓ

Az előadáson sok-sok meglepetés várja a vendégeket és a tagságot.

Mindenkit szeretettel várunk Netanján, a Margoa Hotelben!

A HÓNAP SZERZŐJE

frankpeti

Szerényen, egybeírva, kisbetűvel – csak így, hogy frankpeti. A megújult Új Kelet egyik állandó szerzője, megbízható alkotója, aki kicsit mindig másképp lát mindent, mint a többség – és azt meg is írja. Író, fotós és idegenvezető, a sivatag szerelmese. Ebben a hónapban öt mutatjuk be.

Budapesten született, huszonevén alijázott kilencedik hónapban lévő feleségével – legidősebb fia két héttel a megérkezést követően született (most katoná). Őt még két kisöcs követte. Maga frankpeti 16 gyerek közül a negyedik – a népes Frank családból öt kivételével az összes testvér alijázott, az úttörő azonban huszonhat éves fejjel ő volt.

Az Új Keletben megjelenő cikkeihez ő maga készíti az illusztrációkat. Grafikus „karrierje” már általános iskolában elkezdődött, majd ehhez jött a fotózás iránti szenvedély – és a természet. „Már otthon is napokat túsztam egyedül, társasággal, itt Izraelben folytattam szenvedélyemet.”

Az olvasók persze ezt már tudhatják frankpeti érzéletes-izgalmas útleírásaiból, melyekből még több olvasható személyes blogján, a turafrankpeti.net-en.

„Szabadidejében”, amikor épp nem ír, rajzol, fotózik vagy kirándul (illetve

idegenvezető), a Strauss gyár laboratóriumában dolgozik, de legszívesebben hirdelen meggazdagodna, hogy mindent ingyen csinálhasson, amit szeret – mert ha pénzt kap érte, lassan elveszti lelkesedését.

„Túl kevés egy élet, de ha több lenne belőle, azt is párosan vagy hármasával kellene élnem” – mondja, és bárcsak meglehetné! Rengeteg jó írással, grafikával, fotóval lennénk gazdagabbak mindannyian. ■

Hogyan születnek a viccek?

A kérdés eredetileg így hangzott: kik azok az ötletdús pihent agyúak, akik kitalálják a furfangos, csattanós poénnal végződő, derűt kiváltó vicceket? Egyáltalán, hogyan születnek a viccek?

A válasz ismeretterjesztő igénye nem csak a viccek születésére szorítkozik, hanem a témához kötődő egyéb tudnivalókra is. A vicccfaragók általában nem jegyzik nevüket műveik alá. A viccek, adomák többnyire szájról szájra járnak, egy részüket néprajzkutatók gyűjtik csokorba, majd közreadják könyv alakban. Ezek közül kerülnek a viccek az újságok humor-oldalaira.

Sigmund Freud osztrák pszichológus (1856–1939), a mélylélektan megteremtője behatóan foglalkozott a viccek – ezeken belül a zsidó viccek – elemzésével. Megközelítési módja nem kultúrtörténeti, hanem lelki indítatású volt. Tudományosan alátámasztott tézise szerint a nevetés az emberi faj egyik legértékesebb természeti adománya. A nevetésnek feszültség-, szorongás- és félelemoldó hatása van, segít a lelki egészség fenntartásában.

Orvosi szakvélemények szerint is a nevetés jó hatással van a szervezetre. Naponta minimum tíz percet kellene nevetnünk ahhoz, hogy jól

működjön az anyagcserénk, derűssé váljék az arckifejezésünk, csillogóvá a tekintetünk.

Amikor az élet kevés kacagásra ingerlő helyzetet teremt, felbecsülhetetlen segítséget jelenthetnek a viccek.

A pár éve Budapesten elhunyt kiváló író, Ember Mária a következőt jegyezte be önéletrajzi kötete előszavába: „Minden eddigi könyveim közül a legnagyobb közönségiskere a vicccgyűjteményemnek volt. Két kiadásban százhúszezer példány fogyott el, de még annyi örömmel sem telt benne, hogy lássam a könyvesboltok kirakataiban, mert a pult alól vették elő a kivételes vásárlóknak. Azt az elégtételt mégis meghozta nekem, hogy egy-egy alkalommal egész iskolai osztályok – diákok, egyetemisták – álltak sorban előttem, hogy dedikáljam a vicccgyűjteményes könyvemre. Elmondták, ha felbukkant egy példány, az osztályban kézzől-kézre járt, de ők addig nem nyugodtak, amíg el nem érték, hogy nekik is meglegyen...”

Egy szellemes vicc a kötetből: „A gazdasági nehézségeket az egyházak is megérezték. Erről beszélgettünk egymással a katolikus pap, a református lelkész és a zsidó rabbi. – Sajnos, nálunk is nehezedik a helyzet... Egyre kevesebb pénz marad, midőn a hívek adományait elosztom – mondja szomorúan a pap. – Nekem is ez a tapasztalatom, valahányszor a perselyt kiürítem – panaszozza a lelkész. – Hogyan kerül elosztásra a hívek adománya? – kérdezi a rabbi. – Egyszerűen – feleli a pap –, szétteritem a pénzt, összeválogatom a címleteket, aztán kétfelé osztom: egy az Úrnak, egy nekem... – Én nem így csinálom – mondja a lelkész –, elvégre az Úrnak nincsenek testi szükségletei. Ennél fogva úgy osztok, hogy egy az Úrnak, kettő nekem... – Maga hogyan csinálja? – kérdezi a rabbit. – Ó, én nem avatkozom az Úr dolgába – szerénykedik a rabbi –, feldobom az egészet, vegye el az Úr, ami neki tetszik, ami visszahull, az enyém...”

A HÓNAP BLOGJA

Kosher divat

A Kosher divat majd' egy éve indult el és hódította meg a magyar(ul beszélő) vallásos lányok-asszonyok szívét. A Magyarországon egyedülálló blog vezetője, László Ági missziójának tekinti, hogy bemutassa közönségének: a vallásos szerénység (cniut) fogalma nem jelent egyet fekete-fehér-szürke lebernyegeg viselésével és hogy némi odafigyeléssel a budapesti/tel-avivi boltokból is fel lehet öltözni divatosan és szerényen.

Nagyon fontosnak tartom, hogy legyen olyan, hogy modern zsidó nő Magyarországon – mondja, és mindent meg is tesz annak érdekében hogy olvasóit hozzásegítse ennek az ideálnak az eléréséhez, nem csak a külsín tekintetében. A blog – és a hozzá tartozó Facebook-oldal – nem csak a mindennapi viselet szempontjából ad tanácsot, de számos halachikus és divattörténeti témát is körüljár – a kalapok, szakállak és szoknyák viselésének alaposabb megértése érdekében.

Az egy-egy ruhadarab vagy viselet hátterét kutató posztok mellett azonban találni olyan bejegyzéseket is, amelyek bemutatják – a szoknyától egészen a fülbevalóig –, hogy a szerző mit visel épp aznap és hol szerezte be az adott ruhadarabot. Ezzel praktikus tanácsot nyújt mindazoknak, akik úgy érzik, az ortodox szerénység fogalma egyet jelent az önfeladás-

sal. Ezt azonban László Ági alaposan megcáfolja – színes, stílusos összeállításairól az embernek soha nem jutna eszébe, hogy ugyanazokat az irányelveket követik, mint a Bné Brakban élő asszonyok öltözekei.

A szerző a Rabbiképző judaisztika szakja mellett Londonban stylist képeztetést is szerzett és szívesen dolgozik zsidó hölgyek personal shopper-eként. kosherdivat.wordpress.com

Aminől kevesen tudnak... RÓNA ÉVA ROVATA

Egy másik rangos vicccgyűjtemény-kötetet Kertész István író jelentetett meg *Gitti néni téstája* címmel. A kötetben jelentős helyet foglalnak el a magyar–zsidó viccek.

Lássunk egyet ebből is: *Egy szegény, sokgyermekes zsidó családapa Erdélyből elmegy Budapestre munkát keresni. Megígéri az asszonyak, aki otthon marad a gyerekekkel, hogy rendszeresen ír nekik, s a keresetéből rendszeresen küld pénzt is. De telnek a hetek, s a férjről semmi hír. Az asszony kétségbeesve elmegy a rabbihoz, elpanaszolni bánatát.*

– Mikor írt legutóbb? – kérdezi a rabbi. – Egyszer sem írt. – Pénz? – Egyszer sem küldött. – Mit gondol, mi történt vele? – érdeklődik a rabbi.

Az asszony sirva mondja félelmét: – Talán áttért a neológ vallásra. – No, nem kell mindjárt a legrosszabbra gondolni – nyugtatja a rabbi –, talán csak belefultad a Dunába... ■

Időutazás Sávuotkor

Kabbalista asztrológia Karen Berggel, a Kabbala Központ spirituális igazgatójával

Nem tudom, ki hogy van vele, de szinte hallom minden évben, ahogy egy hatalmas szikla legördül a szívemről a 49 napos negatív időszak, az ómer végéhez érkezve. Amikor sziván hónap ötödik napján lenyugszik a nap, beköszönt Sávuoat ünnepe – az elmúlt hetek depresszív, nehézkes, próbatételekkel és csalódásokkal teli periódusa pedig végre a hátunk mögé kerül.

Ilyenkor a kabbalisták szerint huszonnégy órára megszűnik a tér és az idő, és bárki kapcsolódhat a halhatatlanság erejéhez. Spirituális szempontból az időutazás azt jelenti, hogy felismerjük, ha megbántottunk másokat vagy ártottunk valakinek, és elfogadjuk, hogy ha nem akarunk a

karma játékszerei lenni, ki kell javítanunk a hibánkat. Ilyenkor gondolatban visszaröppenve az időben újra lejátszuk a jelenetet, ezúttal úgy, hogy ne legyen lelkiismeretfurdalásunk. Ha pedig a meditáció során képesek vagyunk az igaz megbánásra, már vissza is adtunk valamennyit a karmikus adósságból.

A boldogságunkat nem határozzák meg azok a szögek, amiket már bevettünk és azok az üzleti ügyek, amiket már lezártunk, viszont a mély spirituális munka igen. Sávuoatkor szánj egy pillanatot arra, hogy átgondold azokat a változásokat, amelyeken az elmúlt 49 nap során átmentél. Az a Fény, amit Pészach alatt kaptunk, rejtve maradt az ómer idejére és közben esélyt kaptunk, hogy megdolgozzunk érte, kiérdemeljük és visszakapjuk.

A Sávuoat ünnepe a lelkünkkel, azaz a természetünk magjával hoz mindannyiunkat kapcsolatba. A lélek pedig – és itt jön a meglepetés – mindig csak és kizárólag jó. Még a legzavarodottabb, leginkább megmagyarázhatatlan módon viselkedő gaztevő sem születik eredendően gonosznak. Nincs olyan, hogy valakinek kőből van a szíve. Olyan viszont van, hogy valakinek megfagyott a szíve. Olyan van, hogy valaki a rá nehezedő súly, a traumatikus emlékek vagy saját egoja miatt elveszíti a kapcsolatot lényegi, jóságos, kristálytisza önmagával. Ha pedig bárki – barátunk vagy ellenségünk – ebben a helyzetben van, annak ítélkezés helyett szeretetre van szüksége. Segítened kell neki, hogy észlelje: ha mi, emberek a szellemünk igaz természetére hallgatunk, semmi rossz nem történhet velünk. Hiszen ha

nem ontjuk magunkból a negativitást, nincs karmikus adósságunk, amelyet az Univerzum ránk tukmált szenvedéssel, bizonytalansággal vagy depresszióval próbál kiegyenlíteni.

Ez a segítség pedig lehet egy bátorító szó, egy biztató pillantás, egy nagy lelkifröccs, egy meglepetés-kapucsinó, vagy – ha semmi más nem válik be – egyszerűen csak hunyd le a szemed, és kívánj neki tisztánlátást és békét, tiszta szívedből.

A hónap egyik spirituális célja, hogy energiáink fókuszálására koncentráljunk, elvarrjuk az eddig elvarratlan szálakat, véghezvigyük aktuális projektjeinket. Összességében nagyszerű lehetőséget jelent sziván hónapja arra, hogy belső Fényünkhöz kapcsolódjunk, majd azt magunkból előcsalogatva megosszuk a világgal. ■

REJTVÉNYSAROK

SUDOKU Töltse ki a táblázatot, ügyelve arra, hogy a számok nem ismétlődhetnek egyetlen sorban, oszlopban vagy 3x3 dobozban sem!

6	1		2					3
						2	8	
		9		7		1		6
		1	4			5	6	
7								1
	2	6			7	3		
8		5		1		7		
	6	3						
1					4		5	9

POÉNVADÁSZAT A vicc csattanója a kék sorban olvasható!

★	A POÉN 1. RÉSZÉ	AGYAGBÓL ÉGETETT DÍSZTÁRGY	SZLOVÁK IGENLÉS	ÓV SZLOVÉN NÉP	VICTORY, RÖVIDEN NÓGRÁDI HELYSÉG							
A POÉN 2. RÉSZÉ	A											
MUZSIKUS-KÉPZŐ VOLT												
KIRÁLYI ÜLŐHELY						AJÁNLOTT BETŰ!						
MÁJUS ELEJE			NÉMET NÉVELŐ AD ...; FÉLRE			SCHÜTZ ...; SZÍNÉSZNŐ						
OPA PÁRJA!				LESOTHO AUTÓJELE								
MINI!				ÚJSÁG			USA-TAGÁLLAM	MŰVÉSZI TESTKÉP	FRANCIA FEKETE!	DÁTUM-RAG	VULKÁNI KÓDARAB	
ADAT, ANGOLUL					KISUGÁRZIK FILMES DOLGOZÓ							
TESLA		SZÁJSZÉL RÉGIESEN LEL			HORDÓ DUGÓJA FÖLDÖN FEKVŐ							
AGRÁRTUDOMÁNY, RÖVIDEN			CSENDES-ÓCEÁNI SZIGET VÁLLALAT								PIKO-PÁRDUC-MACSKA	
KONOKUL							FRANCIA KIRÁLY!					
FOGADÁSÁRA				RUHA RÉSZÉ LENGYEL VÁROS			APÓKA		RÓMAI 150-ES BELE-SZÁMÍT			
FOG ERŐSÍTŐJE!						TAMÁSI HÓSE	BETAKARÍT					
RÉGI HOSSZMÉRTÉK			TETŐFEDŐ ANYAG KELETI FEJFEDŐ					... WALLACH; SZÍNÉSZ E HELYRE				
SMALL, RÖVIDEN		BODORÍTÓ MANO SINISRTA									ÁLLÓVÍZ	
MAGASRA TARTÓ					TROMF EJTSD, RÖVIDEN							
★	N											OSZTÁLY, RÖVIDEN

Salamon Sára
fotográfus

Várados, újszülött, család,
rendezvény, esküvő és portré fotózás.

052-797-16-55

www.sarasalamon.com